

Digitalizálta
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ

142. 33 IT

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
Könyvtára
Akadémiai Levéltár
Budapest, V. Akadémia u. 2

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIÁ

TAGAJÁNLÁSOK

1976

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIÁ
Könyvtára
Akadémiai Levéltár
Budapest, V. Akadémia u. 2

I.
KÖTET

Kézirat

T a r t a l o m j e g y z é k :

Rendes tagoknak:

Benkő Loránd	1
Hajdú Péter	12
Köpeczi Béla	18
Szabolcsi Miklós	30
Kónya Albert	37
Tandori Károly	42
Tarján Imre	49
Cselőtei László	62
Kurnik Ernő	66
Stefanovits Pál	68
Bálint Péter	72
Kesztyüs Lóránd	94
Radnót Magda	100
Barta István	113
Csáki Frigyes	115
Gesztai P. Ottó	117
Kézdi Árpád	122
Kozma László	126
Holló János	132
Márta Ferenc	164
Polinszky Károly	173
Pungor Ernő	185
Farkas Gábor	200
Tigyi József	208
Kovács István	214
Osztrovszki György	219
Fülöp József	223

Hazay István	229
Pécsi Márton	231
Tarján Gusztáv	237

Folytatást lásd II. kötetben

R E N D E S T A G O K

1976.

Javaslat
akadémiai rendes tagságra

Javasoljuk, hogy Benkő Lorándot, az MTA levelező tagját az 1976. évi akadémiai közgyűlés idején a közgyűlés zárt ülése akadémiai rendes taggá válassza.

Benkő Loránd professzor, az MTA levelező tagja a mai magyar nyelvtudománynak - Pais Dezső és Bárczi Géza akadémikusok elhalálása után - vitathatatlanul a legjelentősebb személyisége. Több évtizede folytat kiemelkedően eredményes kutatómunkát, igen széleskörű felsőoktatási tevékenységet, és lát el szerteágazó, felelősségteljes tudománypolitikai-tudományszervező feladatokkal.

Benkő Loránd tudományos érdeklődése igen sokszínű, kiterjed a magyar nyelvtudomány minden fontosabb részterületére.

A földrajzi nevek vizsgálatával indult tudományos tevékenysége. A "Nyárádmente földrajzi nevei" /1947/ c. monográfiája elméleti-módszertani megalapozottságával ma is mintának tekinthető ezen a szakterületen folyó kutatások számára.

Az 1940-es évek végén egyik szervezője volt a megújuló dialektológiai kutatásoknak. Tevékenyen közreműködött "A magyar nyelvjárások atlasza" koncepciójának kidolgozásában, a hatkötetes mű anyagának összegyűjtésében, megszerkesztésében. Jelentős szerepe van abban, hogy a felszabadulás utáni magyar nyelvtudomány egyik legjelentősebb alkotása olyan elméleti

alapvetéssel, olyan színvonalon készült el, amely a nemzetközi szakkörökben is egyhangú elismerést aratott.

Benkő Loránd mindig vonzódott az újszerű - de éppen újszerűségük miatt sok nehézséggel járó - tudományos feladatok végzéséhez. Az 1950-es években egyik legaktívabb művelője, elméleti-módszertani vonatkozásban egyik úttörője volt az akkor kibontakozó nyelvjárástörténeti kutatásoknak. S tőle származik a szakterület elméleti-módszertani problémáinak első szintézise /Magyar nyelvjárástörténet, 1957/.

A felszabadulás után kibontakozó magyar irodalmi nyelvi kutatások legjelentősebb terméke szintén az ő munkája /A magyar írásbeliség a felvilágosodás korának első szakaszában. 1960/. Ez a munka - elméleti-módszertani vonatkozásban - a mai irodalmi nyelvi kutatások számára is egyik legjelentősebb alapvetés.

Benkő Loránd sokszínű tudományos munkásságának különösen kiemelkedő részét képezik a nyelvtörténeti kutatások. A történeti hangtan, a történeti alaktan számos területén, a szótörténeti-etimológiai vizsgálatokban egyaránt jelentős eredményeket ért el. Eddigi nyelvtörténeti munkásságának a legkiemelkedőbb - a széleskörű nemzetközi érdeklődést is keltő - alkotása az ő irányításával elkészült háromkötetes nagy mű: "A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára". S elsősorban az ő érdeme, hogy a már korábban is magas színvonalú és igényes magyar etimológiai kutatások színvonala tovább emelkedett, s hogy e munka során kikristályosodott a korszerű, komplex jellegű

marxista igényű etimológiai kutatás elmélete és gyakorlata.

Az ő irányításával indultak meg az újabb nagyszabású nyelvtörténeti összegezés, "A magyar nyelv történeti nyelvtaná"-nak munkálatai.

Benkő Loránd tudatosan törekedett arra, hogy a marxista elmélet és gyakorlat áthassa a magyar nyelvtudományt. Az utóbbi másfél évtizedben több írásában, vitákban elmondott hozzászólásaiban fejtette ki előremutató nézeteit. Mindezekből egyértelműen kirajzolódik: Benkő Loránd világosan látja, hogy a magyar nyelvtudomány csak úgy tud minden területen felzárkózni a nemzetközi színvonalhoz, ha a külföldi eredményeket s a hazai hagyományokat egyaránt figyelembe veszi, s megítélésükben a marxizmus mércéjét alkalmazza.

Benkő Loránd mintegy két és fél évtizedes egyetemi oktatói múltja tekinthet vissza, s több éven át közvetlenül részt vett az ELTE vezetésében is. Jelentős érdemei vannak abban, hogy a magyar nyelvészeti oktatás ezen az egyetemen az utóbbi években kétségtelenül fejlődést mutat, s hogy az utóbbi években egyre nagyobb számban kerülnek ki erről az egyetemről olyan fiatalok is, akik igéretes utánpótlást jelentenek a nyelvtudomány számára.

Benkő Loránd nagyon szerteágazó tudománypolitikai és tudományszervező tevékenységet fejt ki. Részt vett és vesz számos akadémiai és minisztériumi bizottság munkájában, ill. vezetésében, s mint a Nyelvtudományi Bizottság elnöke nagy mértékben segítette az Akadémia tudománypolitikai feladatainak a megvalósítását.

Tudományszervezői tevékenységével kapcsolatban külön is ki kell emelni azt az igen nagy hatású munkát, amelyet mint tudományos szerkesztő végez. Mint a magyar nyelvtudomány legjelentősebb folyóiratának, a Magyar Nyelvnek a szerkesztője, igen fontos feladatokat lát el a tudományterület szakmai, ideológiai arculatának formálásában és a fiatalabb nyelvésznemzedék nevelésében is. Ilyen irányú tevékenységének nemzetközi viszonylatban is jelentős terméke a "The Hungarian Language" c. tanulmánygyűjtemény, melyet Imre Samuval közösen szerkesztett.

Benkő Loránd 1965 óta az MTA levelező tagja: eddigi tevékenységéért a következő kitüntetésekben részesült: a Munka Erdemrend arany fokozata; az Oktatásügy Kiváló Dolgozója; a Finn Oroszlánrend I. osztálya.

Összegezve az elmondottakat: Benkő Loránd eddigi tudományos munkásságával, egyetemi oktatói tevékenységével, tudománypolitikai és tudományszervező munkájával igen nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy az utóbbi három évtized a magyar nyelvtudománynak egyik legeredményesebb korszaka volt, hogy ez alatt az idő alatt a marxista elmélet és gyakorlat fokozatosan áthatalta a magyar nyelvtudományt, s ennek eredményeképpen ma már a magyar nyelvészek túlnyomó többsége korszerű, marxista igényű nyelvszemlélet birtokában végzi kutatásait.

Hadrovics László s.k.
akadémikus

Sötér István s.k.
akadémikus

Ortutay Gyula s.k.
akadémikus

Tamás Lajos s.k.
akadémikus

Javaslat

Hajdú Péter rendes akadémiai tagságára

Hajdú Péter /sz. 1923/ egyetemi tanár, az MTA levelező tagja a hazai és a nemzetközi uralisztika vezető egyénisége.

Nyelvész, a szamojéd nyelvek egyik legkiválóbb ismerője. Szamojéd onomasztikai, morfológiai, fonológiai és nyelvkarakterisztikai munkái alapvető jellegűek. Számos vonásában úttörőek tanulmányai a szamojéd sánánhit, folklór és a szamojéd népek ismerete köréből. Az uráli népek őshaza- és őstörténetének a kutatásában neki köszönhetjük e kérdéskör nyelvészeti részének a korszerű kimunkálását. Nézete, melyet az elmélet régész kidolgozója nevével együtt a szaktudomány Csernyecov - - Hajdú néven tart számon, a szakemberek körében mind itthon, mind a Szovjetunióban általános elismerésre talált.

Tipológiai, nyelvkarakterisztikai, areális munkásságával és e téren tett módszertani vonatkozású kezdeményezésével korszerű formában kitérítette a finnugor nyelvészeti kutatásokat. Areális, a nyelvek teljes egészét és jelen állapotát szem előtt tartó kutatásaival és elméleti állásfoglalásaival rokon nyelveink kutatásában iskolát teremtett.

W. Steinitz után Hajdú Péter vált a finnugor és szamojéd nyelvek fonológiai kutatásának az irányítójává. E nemzetközi együttműködésben folyó munkálatok révén hamarosan várható az uráli nyelvcsalád egészének egy egységes szempont szerinti leírása, amellyel e nyelvcsalád kutatása e tekintetben megelőz minden más nyelvcsaládot.

Hajdú Péter azok közé a nyelvészek közé tartozik, aki indulástól fogva mindig is érzékenyen reagált a tudományágában végbemenő módszertani újításokra, de azokat mindenkor a hagyományos magyar nyelvtudomány eredményeinek, a valóságos nyelvi anyag ismeretének és a marxista megismerési elméletnek birtokában kiritkával és alkotó módon kezelte.

Hajdú Péternek széleskörű a nevelő és tudományszervező munkássága is. Az ötvenes évek közepétől kezdve fejt ki oktató-nevelő tevékenységet. Korszerű tudományos szemlélettel nemcsak mindenkori közvetlen tanítványait riházta fel, hanem inspiráló hatással van a tanítványainál idősebb fiatal nyelvészemzedékre is. Az e téren kifejtett munkásságának volt a jele kétszeri oktatásügyi kitüntetése, oktatási rektorhelyettesi és dékáni megbízatása, valamint a bécsi egyetemre történő vendégprofesszori meghívása és egyetemi nyilvános rendes tanári megválasztása is.

Személyes nevelői tevékenysége mellett igen jelentős az a hatás is, amelyet tankönyveivel kifejt. E körben munkássága túlnegy az egyetem és a szakma szűkebb körén is. Az uráli rokon népeket és nyelveket bemutató munkái e tudomány eredményeit nemcsak hazánkban tették és teszik az egyéb szakterületek és a nagyközönség körében ismertté, hanem finn, lengyel és angol kiadásaival külföldön is. Tudományszervezőként 1951-től 1959-ig a megújuló Akadémián vett részt a finnugor nyelvészeti munkálatok megalapozásában. A Finnugor Munkabizottság aktív tagjaként hosszú idő óta, jelenleg pedig mint a Tudományos Minősítő Bizottság tagja, munkása szakterülete minden vállalkozásának.

1967-től kezdődően Hajdú Péter a felelős szerkesztője a hazai finnugor, általános nyelvészeti és más szakágak nagy tradícióju folyóiratának, a Nyelvtudományi Közleményeknek. A hazaiakon kívül tagja számos külföldi tudományos társaságnak. Szegedi tartózkodása alatt 1969-ben nemzetközi tanácskozást szervezett észak-eurázsiai nyelvi tipológiai kérdései köréből.

Tudományos szemléletében már az 1953-as őstörténeti vitában is a marxista módszerű, komplex kutatási módot követte. Tudománypolitikai megnyilvánulásai - mint legutóbb is két alkalommal a Magyar Tudomány 1975. évi évfolyamában - marxista nyelvtudományunk előre mutató, fontos állásfoglalásai.

Munkássága, széleskörű tájékozottsága és a tudományszervezésben való jártassága alapján 1974-ben az MTA Nyelvtudományi Intézete vezető, igazgatói posztjára került. 1970 óta az MTA levelező tagja.

Teljes meggyőződéssel javasoljuk, hogy Hajdú Péter levelező tagot az MTA 1976. évi közgyűlése válassza akadémiai rendes taggá.

Hadrovics László s.k.
akadémikus

Tanás Lajos s.k.
akadémikus

Javaslat

rendes tagságra

Köpeczi Béla levelező tag.

Munkássága az irodalomtörténet, az összehasonlító irodalomtörténet, az eszmetörténet és az irodalomelmélet változatos területeit fogja át. Történeti tanulmányai mindenekelőtt a XVIII. századi kutatásokhoz kapcsolódnak. Francia nyelven is megjelent a Rákóczi-szabadságharc és Franciaország kapcsolatáról írott kiemelkedő jelentőségű könyve /La France et la Hongrie au début du XVIIIe siècle, 1971/. Ujabb tanulmányai közül kiemelendő a Rákóczi Bossuet és Fénelon között /Eszmei és irodalmi találkozások, 1970/ és A Rákóczi szabadságharc és Európa című, általa szerkesztett kötet kísérőtanulmánya /1970/. Különösen értékes a XVIII. századi Rákóczi-hagyomány értékeléséről írott, e hagyomány különmeműségét kimutató dolgozata /A Rákóczi hagyomány a XVIII. század közgondolkodásában, ItK. 1973./, valamint A francia politikai irodalom szerepe a Rákóczi-szabadságharc ideológiájának kialakításában című írása /Irodalom és felvilágosodás, 1974/, amely úttörő jelentőségű. A korai-felvilágosodás egyik fontos problémáját világítja meg A Télémaque Közép- és Kelet-Európában című tanulmánya. /"Sorsotok előre nézzétek...", 1975/ 1973-ban jelent meg - Várkonyi Ágnessel közösen készített - nagyszabású kétkötetes szövegkiadása, A Rákóczi-tükör, amelynek bevezető tanulmánya a Rákóczi-kor alapvető kérdéseit tárgyalja.

Tudományszervező munkájának eredményeként az ő irányításával vált az európai XVIII. század kutatásának egyik legfontosabb nemzetközi fórumává a Mátrafüredi Kollokvium. /L. a Kollokvium francia nyelven publikált aktáit; 1973 és 1975./

Az újabb korokat érintő munkássága is rendkívül széles területeket fog át, érdeklődése korunknak szinte valamennyi fontos ideológiai, filozófiai, kulturpolitikai és irodalomelméleti kérdésére kiterjed. Könyveiben és nagyszólamu tanulmányában, cikkében és előadásában valamennyi felvetett kérdésre konkrét, tudományos, marxista választ ad. Műveinek kifejtésmódja is igen széles skálán mozog, az elmélyült szaktanulmánytól a közérthető napilapi cikkig tágjed. Igen jelentős munkát végzett a magyar irodalom és kultúra külföldi bemutatásának területén is.

Mintegy harminc tanulmányt és cikket írt a szocialista kultúra, kulturpolitika és a közművelődés kérdéseiről, a nemzeti kérdéstről, a hazafiság és a történelemtanítás problémáiról, a tudomány társadalmi hasznosságáról, könyvkiadásunk helyzetéről, a magyarországi egyházak és a szocialista állam viszonyáról, tudománypolitikánk új vonásairól, a társadalomtudomány és a művelődés viszonyáról, a munkások művelődéséről, az olvasói rétegekről, a világnézet, a magatartás és az életmód összefüggéséről, a szocialista tudat problémáiról, a tudatformálásról, a társadalmi tudat fejlődéséről, az értelmiség szerepéről a társadalom művelődésében, a szabadidő és a művelődés kapcsolatáról, a szocializmus és kultúra viszonyáról, az egyén és a közösség viszonyáról. E tanulmányok és cikkek

eredményeinek egy részét A magyar kultúra harminc éve című könyvében /1975/ foglalta össze.

Esztétikai munkásságának középpontjában a szocialista realizmus kérdései állnak. Tanulmányai és cikkei a szocialista realizmus eredetével és korszerűségével, az esztétikai érték és az etikai érték kapcsolatával, az eszmétörténet és az irodalom összefüggésével és az európai szocialista országok irodalmának újabb fejlődésével foglalkozik. Ezen a területen folytatott kutatásait 1972-ben megjelent Eszme, történelem, irodalom c. könyvében összegezte. Meghatározza, hogy mi az eszme jelentősége az irodalomban, s hogyan tanulmányozza az irodalomtudomány. Bemutatja, hogy miként értelmezi az eszmét a filozófia, a történettudomány és az irodalomtörténet. Szembeállítja egymással a marxista és a nem marxista iskolák eszme-meghatározását, majd konkrétan megmutatja, hogy hogyan alkalmazhatja a marxista irodalomtudomány az eszmei mondanivaló kategóriáját. Kezdeményezésnek és összegezésnek is tekinthető A szocialista realizmus c. gyűjteményes kötet, melyben a válogatási és a bevezető tanulmány egyaránt hiánypótló.

Több tanulmányban foglalkozott az "új baloldalnak" nevezett mozgalom nézeteivel, melyeket mély elenzésnek és marxista bírálatnak vetett alá. Ezen a területen legjelentősebb munkája Az 'új baloldal' ideológiája c. könyv /1974/. Magyarországon elsők között foglalkozott az egzisztencializmus marxista kritikájával, s ugyanakkor konkrét anyagokon mutatta be ezt a filozófiai irányzatot, esztétikáját, irodalmát. Tanulmányai és cikkei mellett jelentős Az egzisztencializmus c.

antológiája /bevezető tanulmánnyal/. Mindenellett foglalkozott a tudományos-technikai forradalom és a kultúra viszonyával, a tudomány és a társadalmi fejlődés összefüggésével, az irodalomtudomány új jelenségeivel /strukturalizmus, szemiotika/.

Jelentős munkát végzett a román irodalom magyarországi megismertetése területén is: szerkesztette és előszóval látta el a "Román költők antológiája" /1961/, az "Eminescu válogatott művei" /1967/ és az "Eminescu versei" /1974/ c. köteteket.

Az összehasonlító irodalomtudomány és a modern filológia területén tanulmányai és cikkei mellett jelentős munkája az Eszmei és irodalmi találkozások c. tanulmánykötet a magyar-francia irodalmi kapcsolatokról és A francia irodalom a 20. században c. tanulmánykötetet, melyeket szerkesztett és bevezetővel látott el.

A magyar irodalom és kultúra külföldi bemutatásához a Nouvelles études hongroises és a Petőfi, révolté ou révolutionnaire? c. tanulmánykötetek szerkesztésével, számos idegen nyelvű tanulmánnyal járult hozzá.

Főszerkesztője és gyakorlati irányítója a "Helikon" c. folyóiratnak; "A kultúra világa" szerkesztő bizottságának elnöke. Munkásságában a szaktevékenység és a tudománypolitikai, valamint tudományszervezői munka elválaszthatatlan.

Ortutay Gyula s.k.
akadémikus

Sőtér István s.k.
akadémikus

Tolnai Gábor s.k.
akadémikus

Javaslat

rendes tagságra

Javasoljuk, hogy Szabolcsi Miklóst, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagját az 1976. évi akadémiai közgyűlés válassza a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává.

Munkásságának fő irányai és módszerei /irodalomtörténet és kritika, filológia és műelemzés, komparatiztika, irodalomelmélet és ideológia tanulmány/ már levelező taggá választása előtt /1965/ kialakultak. Korábbi eredményeit Költészet és korszerűség című gyűjteményében /1959/ összegezte. Ebben egész ciklust szentelt József Attila elemzésének. Egyik leg-többet emlegetett és módszertani szempontból is leginkább továbbélő írása itt az a nagyobb tanulmány, melyben József Attila költészetét Derkovics Gyula és Bartók Béla párhuzamos törekvéseivel hasonlítja össze - megteremtve ezzel a marxista komplex művészeti vizsgálatok modelljét. De már e kötetben is megkülönböztetett figyelemmel és marxista szemlélettel vizsgálja századunk vitatott életműveit /pl. Szabó Lőrinc és Weöres Sándor/, mert célja és módszere mindig az, hogy vitákat indítson, s eszmecserevel járuljon hozzá az elvek tisztázásához. Pályakezdésétől kezdve folyamatosan és rendszeresen figyelemmel kíséri legujabb irodalmunk alkotóit, műveit, törekvéseit és problémáit is.

1961-ben jelent meg Kis magyar irodalomtörténete, melynek az általa írt huszadik századi fejezete az első marxista összefoglalás irodalmunk újabb korszakairól. Módszertani és irodalomtörténeti alapvetésnek is tekinthető ez, s a korszakok világos

elhatárolását kíséri meg az 1964-ben megjelent Elődök és kortársak című gyűjteményében is. E kötet azért is nagyon jelentős Szabolcsi Miklós pályáján, mert benne nemcsak irodalmunk fontos pályaképeit rajzolja meg marxista igényrel, hanem egy teljes ciklusban foglalkozik a magyar és a világirodalom kapcsolatával is, s ezzel már mintegy előre vetíti azt a kutatói magatartást, mely egyik irányítója egész munkásságában. E részletekben és kísérletekben kidolgozott koncepcióját a nagy magyar irodalomtörténet V., VI. kötetének szerkezetében és hangsúlyaiban érvényesítette a legkövetkezőtesebben - e két kötet szerkesztőjeként és szerzőjeként egyaránt.

1963-ban adta ki több kötetre tervezett József Attila-monográfiájának első kötetét Fiatál életek indulója, amely egy páratlanul alapos pályakép igényével íródott, s abba a nagy sorozatba illeszkedik, melyben a marxista irodalomtudomány új szempontok szerint és kezdenényező módon értékeli irodalmunk legjelentősebb feldolgozott és feldolgozatlan életműveit. Levelező taggá választása óta minden munkája egyszerre jelzi addig kialakult programjának továbbfejlesztését és megvalósítását, valamint a szükséges új tájékozódás vállalását.

A verselenzés kérdése /1968/ című kötete komplex vizsgálati olvek alapján elemzi József Attila Eszmélet című versét - megteremtve ezzel egy új típusú verselenzés modelljét, melyben az elemző a részből az egész felé halad, s ezután a mű eszmeiségét is igyekszik teljességgel kifejtteni.

József Attilával kapcsolatos kutatásai közben többször is szembetalálkozott az avantgard izgalmas kérdéseivel. E találkozás, illetve szánvetés jegyében íródott a Jel és kiáltás

/1971/, mely az avantgard és a neoavantgard összehasonlító elveken nyugvó marxista értékelését adja, s arra figyelmeztet, hogy az avantgard "kizárólagos" voltát hirdető kutatás a marxista vizsgálati elvek mellőzésével egyre hermetikusabbá válhatik. Az avantgard válságtüneteinek vizsgálata közben figyel fel a huszadik századi polgári művészet egyetemes válságtüneteire, a kiábrándultságból és az és az eklekticizmusból adódó bezártságára és arra a szereptudatra, mely az elidegenedés egyik legjellegzetesebb dokumentuma.

A század képzőművészete, zenéje és irodalma együtt és egynás mellett mutatja a jeleket. A clown mint a művész önarcképe /1971/ című könyvében Szabolcsi Miklós ennek a rendkívül bonyolult kérdésnek csak egy aspektusát rajzolja meg, de ezt a lehetséges teljességre törekedve - hasznosítva eddigi összehasonlító jellegű kutatásainak eredményeit, e művészet-szenlélet válságtüneteinek marxista kritikáját adva. S hogy ezekben az években is folyamatosan figyeli új irodalmunkat, különösen pedig annak szocialista értékeit, Változó világ - szocialista irodalom /1973/ című tanulmánygyűjteménye bizonyítja.

Koncepció teremtő, elméleti és ideológiai igénye kezdet-től fogva filológiai alapossággal párosul. A filológiai munkában való felkészültségét már a József Attila kritikai kiadás /utolsó kötete: 1967/ munkálataiban is bizonyította, s az ideológiai célok mellett feltáró filológiai igény irányítja azt a tevékenységet is, mely a magyar szocialista és proletár irodalom kutatásához kapcsolódik. Tanulmányaiban és a Tanulná-

nyok a magyar szocialista irodalom történetéből c. sorozat egyik szerkesztőjeként az újabb magyar irodalomtörténeti kutatás egyik megoldatlan nagy feladatának vállalói közé tartozik.

Az utolsó években tevékenységét ismét a József Attila-monográfia munkálataira koncentrált. A Fiatal életek indulója folytatásaképpen megírta a monográfia második kötetét, melyben 1923-tól 1927-ig rajzolja meg József Attila pályáját. Ebben az időszakban találkozik a költő az avantgard különféle áramlataival /expresszionizmus, konstruktivizmus, szürrealizmus/, valamint a népies törekvésekkel. Szabolcsi Miklós a monográfia első kötetére is jellemző alapossggal és komplex igényvel mutatja be, hogyan küzd meg a költő ezekkel a hatásokkal - felhasználva indításait és kialakítva egyéni hangját. Erre az időszakra esik József Attila találkozása a munkásmozgalom különböző áramlataival is. A monográfus ebben a témakörben is egyszerre vizsgálja a magyar és a nemzetközi viszonylatokat, s kidolgozott képet ad a kor munkásmozgalmáról, irodalmi életéről, valamint minden olyan személyiségről, akikkel a költő kapcsolatban állt. Tehát a monográfia második kötetében voltaképpen összegezi és alkalmazza mindazon ismereteit, ideológiai és módszertani szempontjait, melyeket korábbi feladatainak megoldása közben felhalmozott és kialakított.

Irodalomtudományi elveivel és eszményeivel teljes összhangban van tudósi magatartása. Nagy munkabírása lehetővé teszi, hogy sokirányú tanulmányirói és kritikai tevékenységét kiegészítse a tudományszervezői, pedagógiai és kulturpolitikai

munkával. Egyetemi tanárként nemcsak jó nevelő, hanem a kezdő irodalomtörténészek szervezője is. Folyamatosan résztvesz szaktudományunk intézményeinek munkájában és irányításában /MTA I. Osztálya, Irodalomtudományi Intézet/, vállalja a kulturális diplomácia feladatait /AIIIC, nemzetközi konferenciák, bizottságok/, s az élő irodalom és kultúra társadalmi testületeinek segítségét. Tagja az MSZMP Művelődéspolitikai Munkaközösségének, s általában nemcsak az irodalom problémáit tartja szem előtt, hanem az egész közművelődés gondjait is /közoktatás, népművelés, tömegkommunikáció stb./.

E sokirányú érdeklődése nem teszi tevékenységét szóttöredezetté: egyike azoknak, akik kezdeményezték az olyannyira időszerű interdiszciplináris kutatásokat.

Tolnai Gábor s.k.
akadémikus

Ortutay Gyula s.k.
akadémikus

Tanás Lajos s.k.
akadémikus

Javaslat

Kónya Albert levelező tagnak rendes taggá
való megválasztására

Az előterjesztők abból indulnak ki, hogy Kónya Albert levelező tag munkássága az osztály valamennyi tagja előtt jól ismert. 1958 óta, a levelező taggá való megválasztásának idejétől eltelt 17 éven keresztül mind tudományos, mind közéleti tevékenysége nagy elismerést váltott ki, és maradandóan járult hozzá a szocialista társadalom érdekeit szolgáló tudomány fejlődéséhez. Mint ismeretes, Kónya Albert levelező tag 1957-től 1960-ig a Tudományos és Felsőoktatási Tanács főtitkáráként tevékenykedett, majd 1963-tól 1964-ig az osztálytitkári teendőket látta el az MTA III. Osztályán. Ezt követően 1964-1970-ig az MTA főtitkárhelyetteseként dolgozott, míg 1970-1973-ig ismét az MTA III. Osztályának osztályelnökeként tevékenykedett. 1973 óta a Tudományos Minősítő Bizottság elnöke, 1972-től a MTEsz társelnöke.

Már ez a vázlatos felszólás is mutatja azt a nagyfokú áldozatvállalást, a közösség ügyének önzetlen szolgálatát, amely Kónya Albert tagtársunk munkásságát jellemzi. Osztályunk tagjai jól ismerik mind osztálytitkári, mind osztályelnöki tevékenységének eredményeit, és joggal állapíthatjuk meg, hogy osztályunk szerepének és jelentőségének növekedése Akadémiánkon belül és kívül nagymértékben volt köszönhető Kónya Albert tagtársunk tevékenységének. Teljesre nehéz volna törekedni, de mindenképpen meg kell említeni, hogy Kónya Albert levelező tag meghatározó szerepet játszott az Eötvös Loránd Fizikai Társulat újjászervezésében, egyébként csaknem 15 éven keresztül a Társulat főtitékára, illetve alelnöke volt, 1965 óta pedig tagja a Társulat Intéző Bizottságának. 1958-tól 1973-ig a dubnai Egyesített Atomkutató Intézet Tudományos Tanácsának tagjaként végzett kiemelkedő munkát, ezenkívül aktív szerepet vállalt az Országos Atomenergia Bizottság és az Úrkutatási Kormánybizottság munkájában is.

Kónya Albert levelező tag jelentős munkát végzett a kvantumkémia és a szilárdtestfizika egyes elméleti kérdéseinek tisztázása terén. A kötési energia számításával foglalkozó cikkeire sok hivatkozás történt; az atom statisztikus elméletére támaszkodó

és azt továbbfejlesztő megfontolásai pedig az elektronok impulzus-eloszlásának meghatározásában nyertek alkalmazást.

Az utolsó néhány évben fő tevékenysége tudományos vonalon a Budapesti Műszaki Egyetem Fizikai Tanszékének vezetésével, majd a Budapesti Műszaki Egyetem Fizikai Intézetének megalakulása után - szükségszerűen - ezen új intézmény tudományos profiljának kialakításával volt kapcsolatban. Kónya Albert levelező tag, felismerve a társadalmi szükségletből fakadó igényeket, kezdeményezte, hogy a Fizikai Intézetben tömörült, korábban kizárólag elméleti beállítottságu tanszékeken - az értékes elméleti kutatások megőrzése mellett - kísérleti vizsgálatok is induljanak. Ezzel a törekvéssel erősítette a kutatás és az oktatás kapcsolát, és jelentőkenyen hozzájárult az eddig szétszórtan folyó kutatások hatékony összhangjának a megteremtéséhez.

Korszerű módszer /SIMS/ bevezetésével munkatársaival együtt olyan felületvizsgálati kutatásokat honosított meg, amelyekre az elektronika eszközeinek fejlesztésében éppen úgy szükség van, mint a felületek fizikájának és kémiájának alaptörvényszerűségeit kutató munkában. Helyesen felismerve a

lézerfizika és vákuumfizika fontosságát, megindította, illetve továbbfejlesztette ezeken a területeken is az alkotó kutatómunkát.

Az eddig elért eredményekről nagy elismeréssel nyilatkozott az MTA Szilárdtestfizikai Komplex Bizottsága az után az ülés után, amelyet a Budapesti Műszaki Egyetemen tartott. Megállapítást nyert, hogy a Fizikai Intézetben folyó kutatómunkáról szóló előadások, beszámolók az elméleti és kísérleti munka kialakuló szoros kapcsolatáról tanuskodnak, és hogy már az addigi eredmények is a hazai egyetemi kutatásokban átlagon felüli teljesítménynek bizonyulnak.

Kónya Albert levelező tagnak sikerült ezen a szélesebb spektrumú tevékenységben belül is több kutatási részterületen számos korábbi eredményét közvetlenül is kamatoztatnia. Így például az atom statisztikus elméletében kidolgozott módszerek jelentős szerephez jutottak az ionok és szilárdtest-felületek között végbemenő ütközések leírására vonatkozó elméleti munkákban. Több évtizedes elméleti fizikai munkásság: - amely elsősorban a kvantummechanikai többtest problémával és annak közelítő módszereivel és alkalmazásaival volt kapcsolatban - számos kérdést új megvilágításba helyezett. A sta-

tisztikus atommodell alapján a kvantumszámok bevezetésének adott mélyebb értelmet, és a Thomas-Fermi modell segítségével a periodusos rendszer elméleti interpretációját dolgozta ki.

A mellékletben felsoroljuk Kónya Albert levelező tag eddig megjelent tudományos dolgozatait, amelyekre számos hivatkozás történt.

Mi, akik Kónya Albert levelező tagot rendes tagnak ajánljuk, mély meggyőződéssel valljuk, hogy az a sokrétű, áldozatkész és eredményes közéleti munka, valamint az a szűkebb szakterületre eső, konkrét tudományos tevékenység, amelyet Kónya Albert tagtársunk elvégzett, messzemenően indokoltá teszi rendes taggá való megválasztását. Ezzel nemcsak az ő személyes fáradozásait és eredményeit ismerjük el, hanem egyben bátorítást is adunk azoknak, akik a köz javára végzett munkát kiemelkedően fontos feladatnak tekintik.

Budapest, 1975. november 10.

Pál Lénárd sk. Jánossy Lajos sk. Kovács István sk.
az MTA rendes tagja az MTA rendes tagja az MTA rendes tagja

Nagy Károly sk. Csikai Gyula sk. Rapcsák András sk.
az MTA levelező tagja az MTA levelező tagja az MTA levelező tagja

Tarján Imre sk. Leindler László sk.
az MTA levelező tagja az MTA levelező tagja

József Attila Tudományegyetem
Bolyai Intézet

Akadémiánk rendes tagjává való jelölésére javasoljuk Dr. TANDORI Károly Kossuth-díjas akadémiai lev. tagot, a szegedi József Attila Tudományegyetemen az "Analízis alkalmazási tanszók" tanszókvezető egyetemi tanárát.

Tandori Károly 1925-ben született Ujvidéken. Egyetemi tanulmányait Szegeden végezte: 1948-ban matematika-fizika szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett. Azóta is ezen az egyetemen, a Bolyai Intézetben teljesít szolgálatot, előbb mint egyetemi tanársegéd, majd mint adjunktus, docens és 1962 óta mint egyetemi tanár. Egyetlen megszakítás az a három év volt /1951 és 1954 között/, amelyet Alexits György akadémikus aspiránsaként a Budapesti Műszaki Egyetemen töltött. A matematikai tudományok kandidátusa fokozatot 1954-ben, a tudományok doktora fokozatot 1957-ben szerezte meg. 1959-ben az ortogonális függvényrendszerek elméletében elért eredményeiért a Kossuth-díj III. fokozatában részesült. Akadémiánknak 1965 óta levelező tagja. 1971-ben megkapta az "Oktatásügy kiváló dolgozója" kitüntetőt.

Tandori Károly első tudományos eredményét 1951-

ben érte el, azóta 80 dolgozata jelent meg, és további 7 van megjelenés alatt. Tudományos munkássága a matematikai analízis, és ezen belül főként az ortogonális függvénysorok területére irányul. Már első dolgozatai /amelyekben ortogonális polinomok Cesaro-összegezésével, szinguláris integrálokkal, továbbá Fourier-sorok divergencia-tulajdonságaival foglalkozott/ nemzetközi visszhangot váltottak ki. Még nevezetesebbek azok a későbbi vizsgálatai, amelyek az általános ortogonális sorok elméletében Mensov, Kolmogorov és K. ... orosz klasszikus eredményeihez kapcsolódnak, azokat megszemlélően továbbfejlesztik, elmélyítik és egyes vonatkozásokban véglegesen lezárják. Egyéb dolgozatai mellett egy 10 részes nagy cikksorozata ad Tandori ezen eredményeiről számot, a szegedi Acta Scientiarum Mathematicarum folyóiratban, 1957 és 1962 között. Főleg az ezekben a dolgozatokban közölt eredményei Tandori nevét nemzetközileg ismertté és megbecsültté tették; főbb eredményei több monográfiába bekerültek, egyik terjedelmes dolgozatát később orosz nyelvre fordítva újra megjelentette a moszkvai "Matematika" o. folyóirat.

Akadémiánk levelező tagjává történt választása óta részben továbbfolytatta és elmélyítette korábbi vizsgálatait a Fourier-sorok divergencia-tulajdonsá-

gaira vonatkozóan és foglalkozott többek között a nagy számok ún. "erős" törvényeivel, de legfőbb újabb eredményei továbbra is az általános ortogonális sorok konvergencia kérdéseivel kapcsolatosak. Vizsgálatait újabban kapcsolódva Alexits György korábbi eredményeihez nem ortogonális sorok esetre is kiterjesztette. Ezeknek az eredményeknek az előrészre általa időközben kifejtett, sajátos, rendkívül finom és nagyerejű vizsgálati módszereket használ: Tandori a "kemény" analízis nagyszertű mestere.

Működése lényegesen hozzájárult a hazai valóságfüggvénytan iskolá kiszélesítéséhez is. Tudományos teljesítményeivel a külföldi szakkörök általános nagyrabecsülését is kivívta. Különösen élénk tudományos együttműködést alakított ki szovjet matematikai centrumokkal. Vizsgálataihoz számos hazai és külföldi, elsősorban szovjet matematikus csatlakozott. Több ízben volt külföldi tanulmányutakon és ott előadásokon ismertette eredményeit, így többek között az 1962. évi stockholmi, az 1966. évi moszkvai és az 1970. évi nizzai Nemzetközi Matematikai Kongresszuson.

Tandori Károly tudományos kutatói, oktatói és tudományos utánpótlást nevelői tevékenysége mellett jelentős feladatokat vállalt a hazai tudományos köz-

életben is. Tagja a Tudományos Minősítő Bizottság Matematikai Szakbizottságának /egy korábbi periódusban magának a TMB-nek is tagja volt/; számos esetben vesz részt kandidátusi, ill. doktori vitóán mint opponens vagy bíráló bizottsági tag. Évek óta különböző vezető tisztségeket tölt be a Bolyai János Matematikai Társulatban. Tagja a Szegedi Akadémiai Bizottságnak. Évek óta elnöke a JATE Bolyai Intézete intézeti tanácsának és a JATE TTK Matematikai Szakbizottságának.

1975. július 1-től a József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karának dékánja.

Az Analysis Mathematica s. közös szovjet-magyar matematikai szakfolyóirat magyar szekciójának főszerkesztőhelyettese. Tagja az Acta Scientiarum Mathematicarum és az Acta Mathematica Acad. Sci. Hungar. folyóiratok szerkesztőségének.

A fentiek alapján úgy véljük, hogy teljes mértékben megérdemelt és időszerű, hogy Tandori Károly levelező tag Akadémiánk rendes tagjává váljék. Kérjük az Osztályt, hogy őt az 1976. évi akadémiai közgyűlésen való megválasztásra javasolja.

Dr. Leindler László sk.

lev. tag

Dr. Szőkefalvi-Nagy Béla sk.

rendes tag

- 82./ A remark on a theorem of Alexits and Sharma,
Analysis Math. /megjelentés alatt/.
- 83./ Über ein orthonormiertes System von D.E. Menshoff,
Publicationes Math. /megjelentés alatt/.
- 84./ Über die Summierbarkeit der Funktionenreihen,
Periodica Mathematica /megjelentés alatt/.
- 85./ Bemerkung zur Konvergenz der Reihen nach multipli-
kativen Funktionensystemen, Acta Sci. Math.
/megjelentés alatt/.
- 86./ Über die Lebesgueschen Funktionen, Acta Math.
Acad. Sci. Hungarica /megjelentés alatt/.
- 87./ Weitere Bemerkungen über die Konvergenz und Sum-
mierbarkeit der Funktionenreihen, Acta Math.
Acad. Sci. Hungarica /megjelentés alatt/.

azzal jellemezhetjük, hogy eredményesen fejlesztette azt a szilárdtestfizikai iskolát, amelyet Magyarországon tanítómestere, Dr. Gyulai Zoltán honosított meg és amelynek gyökerei Dr. R.W. Pohl göttingeni professzor iskolájába nyulnak vissza. Az iskolát és Dr. Tarján Inre munkásságát is e téren szerény anyagi eszközökkel, nagy kísérletező ügyességgel elért jelentős eredmények jellemzik.

Dr. Tarján Inre szilárdtestfizikai kutatásai főként a röntgensugárzással keltett kristályhibákat /szinc centrumokat/ tartalmazó alkali-halogenid egykristályok tulajdonságaira és a hibák természetére vonatkoznak. Elsőként utalt pl. a többlet-elektronokat tartalmazó aggregát-centrumok létezésére, elsőként határozta meg az anion hiányok elektronelfogási hatétkeresztszétét, módszerrel szolgáltatott a töltött diszlokációk körüli elektronos térerősség és ráestorzulások, valamint a diszlokáció-források eloszlásának meghatározására.

Sok más értékes eredmény mellett ugyancsak értékes elvi tudományos és gyakorlati eredményeket ért el a kristálynövesztés és a különböző tudományos, valamint gyakorlati célokat szolgáló egykristályok előállításának területén. /NaI/Tl/ egykristályok gamma-sugár spektrometriai csövekre; nagyméretű Tl

halidegykristályok növesztőse optikai célokra; kvarc kristályok növesztésének kidolgozása /még Gyulai Zoltánnal együtt, stb./

Másik kutatási területe a fizika orvosi alkalmazásaival és a biofizikával kapcsolatos. Helyesen ismerte fel azt a jelentős szerepet és segítséget, amit egy orvosi egyetemen belül működő fizikai intézet az orvos kutatókkal együttműködve azoknak nyújthat.

A radioaktív izotópok orvosi alkalmazását több orvosi nukleáris műszer hazai kifejlesztésével és orvosi intézményekkel való együttműködéssel segítette elő.

Biofizikai munkássága a biológia szempontjából alapvető molekuláris folyamatokra irányul és eredményei a biológiai folyamatok kvantitatív értelmezésének első sikeres példái közé tartoznak. Vizsgálatai egy részében a biológiai sugárkárosodás egyes elemi folyamatait, más részében pedig a biológiai membránnak antibiotikum permeabilitásának bizonyos molekuláris vonatkozásait tisztázta és kvantitativ jellemezte.

Nagy elismerést érdemel tudományos kutató iskolát nevelő munkássága is. Nemcsak a Gyulai-iskolát fejlesztette eredményesen, hanem a biofizika

területén is elismert alkotó közösséget nevelt. Sajátos feladatokat oldott meg, amikor a határterületeken dolgozó és különböző alapképzettségi munkatársakból konstruktív, de nem homogenizált kollektívákat alakított ki. Munkatársai tollából sok közlemény jelent meg, amelyek végeredményben az ő inspirációjára és kritikája segítségével jöttek létre. Eddigi munkatársai közül 13 fő szerzett egyetemi doktorátust és 7 fő szerzett kandidátusi fokozatot. Doktori és további kandidátusi fokozatok megszerzése van folyamatban. Számos szabadalom is kikerült az intézetből.

Egész pályafutása során minden tekintetben szerény, sőt mostoha, kedvezőtlen körülmények között volt kénytelen dolgozni. Reméljük, hogy az MTA Kristályfizikai Tanszéki Kutatócsoport fejlesztése ezen értékes tevékenységének és tudományos munkájának további fejlődését biztosítani fogja.

Jelentős szervező és vezetői munkát végzett és végaz a felsőoktatásban. 4 éven át volt a Sernelweis OTE Általános Orvostudományi Karának dékánja, 3 éven át az Egyetem tudományos rektorhelyettese. 1952 óta vesz részt az MTA öltömben. 12 éven át volt a Fizikai Bizottság titkára, 9 éven át osztályvezetőségi tag, 6 éven át osztálytitkár helyettes. Jelenleg 6 éve osztályelnökhelyettes, tagja a Fizikai Bizott-

ságnak, a Szilárdtestfizikai Vegyes Bizottságnak,
a Biofizikai Bizottságnak, stb.

Tagja több hazai és nemzetközi tudományos tár-
saságnak és bizottságnak.

Fenziék alapján Dr. Tarján Imre levelező tagot
ugy saját eredményes tudományos munkássága alapján,
mint tudós utánpótlást nevelő, iskolát teremtő mun-
kássága alapján és a felsőoktatásban, Akadémiánk öle-
tében, a hazai fizika életében betöltött aktív, ör-
tökes közéleti tevékenysége alapján a legnelegebben
javaslom Akadémiánk rendes tagjává jelölésre. Kérem
az Osztály tisztelt Tagjainak esatlakozását.

Dr. Szalay Sándor
intózeti igazgató, MTA rendes tagja
s.k.

Fenti javaslatához esatlakozunk és legnelegebben tá-
mogatjuk:

Dr. Csikai Gyula
egyet. tanár, MTA lev. tagja
s.k.

Ródei László
akadémikus
s.k.

Dr. Berényi Dócsa
igazgatóhelyettes
MTA lev. tagja
s.k.

J a v a s l a t

az MTA rendes tagjává ~~terjesztendő~~ megválasztásra.

Oseltői László: 1925. január 3-án született Rákospalotán. Apja gyári munkás volt, jelenleg nyugdíjas.

Középiskolai tanulmányait 1943-ban fejezte be és ezt követően a Kertészeti és Szőlészeti Főiskolára iratkozott be. Főiskolai tanulmányait 1947-ben fejezte be. Ezen időszak alatt részt vett a rákospalotai MADISZ megalapításában és aktív tevékenységet folytatott az ifjusági mozgalomban.

1948-ban a Magyar Országos Szövetkezeti Központ /később Szövetkezetek Országos Szövetsége/ keretében Bács megyébe került termelési ellenőrnek, majd országos felügyelő, később főelőadó lett. 1950-től átvette a Termeltetési Alosztály vezetését, 1951 elejétől a Termeltetési és Felvásárlási osztály helyettes vezetője volt.

1951 ősztől aspiráns a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola Zöldségtermesztési Tanszékén Somos András akadémikus mellett.

1954 elejétől a Tanszék megbízása alapján az Agrártudományi Egyetem zöldségtermesztéstan előadója lett. Ebben az időszakban széleskörű társadalmi tevékenységet folytatott, mint az Agrártudományi Egyesület szakbizottságának titkára.

Még aspiránsi ideje alatt megbízást kapott az Agrártudományi Egyetem Kertészeti Tanszékének megszervezésére és vezetésére. E munkával párhuzamosan készítette el kandidátusi értekezését, melyet 1955 májusában védett meg. Ezt követően került sor tanszékvezető egyetemi docensikinevezésére.

1954 óta folyamatosan dolgozik az Agrártudományi Egyetemen ugyanazon munkakörben előbb mint tanszékvezető egyetemi docens, majd tanszékvezető egyetemi tanár. Oktató-nevelő munkája mellett részben az Egyetemen, részben a MTA különböző bizottságaiban, valamint társadalmi egyesületekben végzett kiterjedt tudányszervezési és társadalmi munkát.

1957 óta a MTA Kertészeti Bizottságának tagja, melynek 1960-ig a titkári teendőit is ellátta. Tagja volt a MTA időközben megszűnt Agrometeorológiai Bizottságának is. Megalakulása óta tagja, majd 1965-től elnöke a MTA Mezőgazdasági Üzemi Vizgazdálkodási Bizottságának. Tagja a "Zöldségtermesztés fejlesztése", illetve "Az öntözés fejlesztése" c. kutatási főfeladatok Koordinációs Bizottságának.

1960-ban az Agrártudományi Egyetemen a Mezőgazdaságtudományi Kar dékánjává nevezték ki, melyet 1962-ig töltött be. Megalakulása, azaz 1961 óta vezetője a MTA Öntözési Kutató Munkaközösségének az Agrártudományi Egyetemen.

1962-ben megjelent az általa szerkesztett és tanszéki munkatársaival írt "Kertészet" c. egyetemi tankönyv, melynek második kiadására 1967-ben került sor.

1965-ben eredményesen megvédte akadémiai doktori értekezését.

1968-ban jelent meg az Öntözés kézikönyve, melynek a "Zöldségnövények öntözése" c. részét írta. Azóta is számos tudományos dolgozata jelent meg a tárgykörből.

Az 1970. évi közgyűlésén az MTA levelező tagjává választották és egyben megválasztották az Akadémia Agrártudományok Osztálya elnökhelyettesévé.

Számos folyóirat szerkesztő Bizottságának tagja, így a Mezőgazdasági Kiadó Kertészeti Szakbizottságának tagja, 1963-tól 1974-ig a Tudomány és Mezőgazdaság Szerkesztőbizottságának tagja, 1969-től 1974-ig a Kertgazdaság c. folyóirat Szerkesztő Bizottságának tagja. 1974-től a Kertgazdaság szerkesztő Bizottságának elnöke. 1963-tól az Öntözéses Gazdálkodás Szerkesztő Bizottságának tagja. 1970-től az MTA Agrártudományok Osztályának Közleményei c. folyóirat szerkesztő bizottsági tagja.

1968-tól 1975-ig az Agrártudományi Egyetem Szakszervezeti Bizottságának elnöke.

Kiemelkedő szakmai és társadalmi tevékenységéért 1958-ban a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója kitüntetésben részesült és 1970-ben megkapta az ~~MMZ~~ Fergno onlókérmet.

Szakmai és társadalmi tevékenységének elismerését jelenti, hogy 1975-ben Pest megyében országgyűlési képviselővé választották.

Kutató munkája elsősorban az öntözés fejlesztésére, illetve a kertészeti növények öntözési problémájának kidolgozására terjed. E téren kiemelkedő elméleti kutatási tevékenységet folytat. Kiemelkedő érdeme egy hatékony szakmai kollektiva létrehozatala a kertészeti növények öntözése témakörének művelésére. Ennek eredményeképpen közvetlen e kutató munkához kapcsolódva, más intézetben dolgozó munkatársak közül mintegy tizen készítették el egyetemi-doktori értekezésüket és közvetlen munkatársai közül számosan készítették el irányítása alatt kandidátusi értekezésüket.

A fent felsorolt tudományos, tudományszervező és társadalmi tevékenysége alapján személyét feltétlenül alkalmasnak tartjuk arra, hogy az MTA rendes tagjává megválassza.

Budapest, 1975. december 11.

Dr.Somos András sk.
tanszékvezető-egyetemi tanár
akadémikus

Dr.Tamássy István sk.
tanszékvezető egyetemi tanár
az MTA levelező tagja

J a v a s l a t

Kurnik Ernőnek az MPA levelező tagjának, az MPA rendes tagjává történő megválasztására.

Kurnik Ernő 1913. augusztus 17-én született Mecsekszabolcson. 1939-ben elvégezte a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági Fakultását, ugyanott doktorált 1942-ben.

1951-ben megszerezte a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, 1963-ban a mezőgazdasági tudományok doktora fokozatot. 1963. szeptemberben kinevezték címzetes egyetemi tanárrá. 1970-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

Tagja a Tudományos Minősítő Bizottságnak, a MÉM Tudományos Tanácsának, a MÉM Növénytermesztési Kutatások Tanácsának, a pécsi Akadémia Intéző Bizottságának, az MPA Élelmiszertudományi Bizottságának, az EUCARPIA-nak és számos más nemzetközi szervezetnek. Elnöke az MPA Növénytermesztési Bizottságának és társelnöke a MAE Tolna megyei tagozatának.

Munkája elismeréséül 1951-ben a Munkaéremrend bronz fokozatát 1951-ben 1955-ben, 1962- és 1968-ban a Munkaéremrend arany fokozatával tüntették ki. 1974-ben a "Fleischmann" Emlékéremmel tüntették ki.

Tudományos munkássága MPA levelező tagjává történt megválasztásig: 1 monográfia, 2 szakkönyv, és 69 tudományos dolgozat. 1970-és 1975 között 1 monográfia, 1 szakkönyv /megjelenés alatt/, 3 intézeti kiadvány, 16 tudományos dolgozat és nagyszámú szakelőadás.

A tudományos prognózisok készítése terén mint a hazai-koordináló intézetének igazgatója irányította a "Jó minőségű fehérjetartalmú takarmányok iparszerű előállítása 2000-ig" című prognózis elkészítését. A Magyar Tudományos Akadémia Növénytermesztési Bizottságán belül megszervezte a szántóföldi növények tervezésével foglalkozó csoportot, amelynek munkájáról az MPA 150 évi-jubileuma alkalmából az együttes tudományos ülésen "A növénytermesztés távlati célkitűzései" című előadásban számolt be.

Tudományos kutató tevékenységének gyakorlati realizálása a levelező taggá történő megválasztásig 12 államilag elismert növényfajta előállításában és 2 újítás kidolgozásában nyilvánult meg. A levelező taggá történő megválasztás óta 5 államilag elismert fajtát alkotott elő és 3 szolgálati szabadalmat dolgozott ki, amelyek bevezetése folyamatban van.

A legutóbbi időben tudományos munkássága eredményeként jöttek létre a hazai éghajlaton sikeresen termesztethető szójafajták. Ezek és a külföldről származó honosított fajták tették lehetővé, hogy az állati fehérjék helyettesítésére alkalmas növényi fehérje termelés új lendületet vegyen.

Jól tükrözi ezt irodalmi munkássága is. 1972-től 1975-ig megjelent tanulmányainak nagyrésze a korszerű szójatermesztés terén elért új eredményeket ismerteti.

Kurnik Ernő által vezetett intézet különösen a hazai szántóföldi termesztés fejlesztése terén ért el jelentős eredményeket. Így a hazai borsótermesztés és az utóbbi években a nagyüzemi ipari szójatermesztés megszervezése évenként jelentős értékű import fehérje megtakarítást biztosítottak népgazdaságunk számára.

Fentiek alapján javasoljuk rendes taggá történő megválasztását.

Budapest, 1975. november 9.

Dr. Láng Géza s.k.
akadémikus

Dr. Tamássy István s.k.
az MTA levelező tagja

J a v a s l a t

Stefanovits Pálnak, az MTA levelező tagjának rendes taggá történő megválasztására.

Stefanovits Pál, az MTA levelező-tagja tudományos munkássága a talajtan széles körét öleli fel; legmélyebben és legrészletesebben az ország területének nagyobb részén uralkodó erdőtalajokkal foglalkozik. Jelentősen gyarapította e talajtípusra vonatkozó ismereteinket, feltárva a talaj kialakulására ható tényezőket és a talajban lejátszódó dinamikus folyamatok jellemzőit.

Munkássága során továbbfejlesztette a talajosztályozás rendszerét és e közben több új vizsgálati és értékelési módszert dolgozott ki, illetve honosított meg.

Ujabban a talajtan terén munkatársaival kidolgozta a földértékelés módszerét, ennek során összeállították a talaj-értékszám, valamint a termőhelyi értékszám talajgenetikai alapokon történő kiszámításának a módszerét. Ez a munka közvetlenül is segíti a mezőgazdasági termelést.

Ez irányú munkájukról több-közleményben számoltak be, és 1975-ben Stefanovits Pál, a vezetésével dolgozó tudományos kollektiva kutatási eredményeiről előadást tartott az NDK Nemzetközi Meliorációs konferencián, Rostockban, valamint 1974-ben a Nemzetközi Talajtani Társaság X. Kongresszusán Moszkvában.

Tudományos eredményeit, valamint a talajtani tudományra vonatkozó ismereteket számos cikkben és kézikönyvben publikálta.

Jelentős munkája a "Talajtan" című könyv /1975. Mg. Kiadó/, amelyet tankönyvként az ország valamennyi agrárfelsőoktatási intézményében használnak.

Talajjavítási fejezetet írt a dr. Szabó János szerkesztésében megjelenő "A melioráció kézikönyve" című munkában. Vezető szerepe volt a talajtan és a környezetvédelem kapcsolódó területeinek kimunkálásában.

Szerkesztőként és közreműködőként készítette el tanszéki munkatár-
saival "A talaj és környezetvédelem" című könyv kéziratát, mely
1976-ban fog a terv szerint megjelenni.

Talajtani vonatkozású fejezet megírásával vett részt "A környezet-
védelem biológiai alapjai" című mű-elkészítésében, valamint a VÁTI
gondozásában megjelenő "Környezetvédelmi kiadvány" című könyv munká-
lataiban. Szerkesztette és munkatárjaival kidolgozta a MÉM részére
a "Környezetvédelmi oktatási irányelvek" anyagát, amely nemzetközi
vonatkozásban is első ízben kísérel meg összefoglalni a környezet-
védelem mezőgazdasági vonatkozásait.

Figyelemreméltó az ő irányításával szerkesztett "Magyarország talaj-
típusainak térképe", amely nemzetközileg is elismerést aratott. Mun-
kásságának egyik eredménye Magyarország eroziós térképe, amely alapul
szolgál a gyakorlati talajvédelem kidolgozásához.

Igen figyelemreméltó a társtudományokkal való együttműködése és
ezáltal tudományterülete horizontjának kiszélesítése.

Eredményes és aktív tudománypolitikai tevékenységet fejt ki az MTA
Talajtani Bizottságának elnökeként. Tevékenysége nagyban hozzájárult
a talajtani kutatások korszerű irányának kialakulásához, különösen
a talajvédelemmel kapcsolatos kutatómunka kibontakozásához.

A tudományos közéletben, valamint a felsőoktatásban és tudományos
kaderképzésben kiemelkedő szerepe van.

Fontos rendezvények szervezésében jelentős mértékben vette ki részét.
Részt vett a MIESZ "Víz- Levegő- Élet '73" rendezvény előkészítésé-
ben, vezetve annak mezőgazdasági szekcióját. Ugyancsak részt vett
a MIESZ KGST Környezetvédelmi Konferencia /1975/ előkészítő munkála-
taiban.

Kidolgozta a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen a Környezetvédelmi
Szakmérnöki Szek tematikáját és azt irányítja /1974-1975/.

A-Budapesti Műszaki Egyetemen folyó-környezetvédelmi szakmérnökképzés számára összeállította a talajvédelmi anyag tematikáját és e tárgynak előadója.

Az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen a környezetvédelem talajtani vonatkozásairól speciál kollégium keretében előadást tart.

Tudományos kutató- és oktató munkáján felül tudománytörténeti irányu munkásságot is folytat, két éven át folytatott adatgyűjtéssel összeállította a mezőgazdasági tudományos iskolák értékelését és erről az MTA 1975 évi közgyűlése alkalmával rendezett ünnepi ülésen számolt be.

A különböző bizottságokban kifejtett tevékenysége is igen jelentős:

az MTA keretében működő MAB bizottság elnöke,

az MDA Talajtani Bizottságának elnöke,

a Talajtani Társaság alelnöke,

a MAE Környezetvédelmi Bizottságának elnöke,

a-TMB Növénytermesztési Szakbizottságának tagja,

Részt vesz a FAO/UNESCO Európa talajterképét előkészítő bizottságában.

Mint a Gödöllői Agrártudományi Egyetem rektorhelyettese hat éven át irányította annak kutatómunkáját.

Kitüntetései:

Munka Érdemrend arany fokozata, 1971.

Treitz Péter emlékérem, 1973 /Talajtani Társaság/.

Mind ezek alapján ajánljuk a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává való megválasztását.

Budapest, 1975. november 12.

Dr. Láng Géza s.k.
akadémikus

Dr. Máthé Imre s.k.
akadémikus

Javaslat

BÁLINT PÉTERnek, az MTA levelező tagjának az MTA rendes tagjává való választására

Alulírottak javasoljuk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Osztályának legközelebbi ülésén dr. Bálint Péter tanszékvezető egyetemi tanár, az MTA lev. tagja, az MTA rendes tagjává választassék.

dr. Bálint Péter orvosdoktori oklevelét 1934-ben, bölcsészdoktori oklevelét /kémia-kísérleti fizika-matematika szaktárgyakból/ 1936-ban nyerte el. 1934-35-ig a Budapesti Élet- és Kórvegytani Intézetben /gyakornok/, 1936-1946-ig a Pécsi Belklinikán /gyakornok, majd tanársegéd/, 1946-50-ig a Budapesti I. Belklinikán /laboratóriumvezető klinikai főorvos/ dolgozik. 1948-50-ben megbízott előadóként látja el az Állatorvosi Egyetem Élettani Intézetének vezetői teendőit. 1945-ben Pécsen, majd 1947-ben Budapesten magántanári képesítést nyert.

1950 szeptemberben a Budapesti Orvostudományi Egyetemen egyetemi tanárnak és az Élettani Intézet igazgatójának nevezik ki. Ebben az állásban működik immár 25. éve. 1952-ben megkapta az Orvostudományok kandidátusa fokozatot, 1955-ben megszerezte az Orvostudományok doktora fokozatot. 1970-ben a Magyar Tudományos Akadémia lev. tagjává választotta.

dr. Bálint Péter tudományos pályafutása eltér a szokásostól. Orvos-, majd bölcsészhallgatóként elmélyedt kémiai és biokémiai tanulmányokat folytatott, majd 2 diplomájának megszerzése után belklinikán működött és gyakornoki, majd osztályvezető tanársegédi minőségben 10 év alatt jól képzett klinikussá fejlődött. Ezen idő alatt 3 szakorvosi képesítést szerzett: Orvosi laboratóriumi vizsgálatok /1936/, Belbetegségek /1940/ és Sugaras eljárások /1943/ szakorvosa lett. 1946ban néhai Rusznyák professzor meghívta akkor ujjá alakuló klinikájára laboratórium-

vezetőnek és ezáltal 10 éves klinikai múlt után újra csak laboratóriumi munkát végzett.

1950-ben Rasznyák professzor kezdeményezése alapján megpályázta és elnyerte Mansfeld professzor halála után a Budapesti Élettani Intézet igazgató-professzori kinevezését. Hazánkban, sőt nemzetközi viszonylatban is azon kevesek közé tartozott, akik az orvosképzés egyik legfontosabb alaptárgyát, az élettant alapos klinikai ismeretek birtokában oktatta. Ezen előzmények után természetesnek vehető, hogy a Bálint Péter által vezetett intézet és az általa oktatott élettan mindvégig "klinikai" jellegű volt. 1950-ben számos szakember merésznek tartotta, hogy klinikus neveztessek ki fontos elméleti tárgy oktató professzorának, de csakhamar kitűnt, hogy ezek az aggodalmak nem voltak helytállóak. A Bálint-Intézet kezdettől fogva helytállt és a évek során egyre szélesebb oktatási megbízásokat is kifogástalanul teljesített.

A Bálint-féle "klinikai élettan" felfogás több kiadást megért tankönyvekben került a nyilvánosság elé. Az első 3 verziót vezető munkatársaival írta, majd Orvosi Élettan című, eddig 2 kiadást megért tankönyvét egyedül írja. A tankönyvet, amely jelenleg az egyetlen magyar nyelvű élettan, a hallgatók és a szakemberek igen nagy elismeréssel fogadták.

Dr. Bálint Péter tudományos munkássága lényegében 2 fázisra osztható. Klinikai éve alatt a plazmafehérjék kémiai analizisével foglalkozott és az akkori metodikai lehetőségek birtokában elsőként mutatott ki aminosavösszetétel-különbségeket az albumin és globulinok, valamint a kóros körülmények közt fellépő paraproteinek között.

A vesefiziológia és vesepatológia terén végzett kutatómunkáját a "usznják-klinika főorvosaként kezdte, majd az Élett-

tani Intézetben jelentős nemzetközi sikerekre vezető munkák sorozatával folytatta. Első ezirányú munkáiban a vesetubulusok beidegzését, ill. a vesedenerválás hatását a tubularis Na-reabsorptióra mutatta ki. A legnagyobb nemzetközi elismerést jelentő munkái abból a megfigyeléséből indultak ki, hogy a clearance-elv alapján megállapított vesevéráramlás oliguriás viszonyok közt nem reális. Az Évian-ban tartott, I. Nemzetközi Nephrologiai kongresszuson számolt be vizsgálatairól, amelyek szerint a kóros körülmények közt /vérzés, nephrotoxikus anyagok, shock, akut veseelégtelenség stb./ fellépő és halálra vezető oligoanuria nem a veseischaemia következménye, mert ezekben az állapotokban /kutyában/ a vesén átáramló vérmennyiség normális, sőt fokozott is lehet.

A kísérletes akut veseelégtelenség patomechanizmusának megközelítő tisztázása képezte az utóbbi években végzett vizsgálatainak alapját. Az intrarenalis nyomásviszonyok vizsgálata alapján megállapította, hogy a halálra vezető uraemia oka az intrarenalis erek ellenállásváltozása: az afferens erek spazmusa az efferens erek dilatációjával társulva oly mértékben csökkenti a glomerulocapillaris nyomást, hogy a filtráció, vagyis a primaer vizelet képződése megszűnik.

A Bálint által vezetett Elettani Intézet /különösen Ádám professzor neurológiai munkacsoportjának kiválása után/ a hazai és nemzetközi experimentalis nephrologia egyik alapintézetévé fejlődött. Nem tartjuk túlzásnak Bálint-iskoláról beszélni, hiszen tanítványai közül 3 tanszékvezető egyetemi tanárként működik ma Budapesten és további 3 jelenlegi professzor töltött rövidebb-hosszabb időt a Budapesti Elettani Intézetben. Az Intézet tudományos aktivitására mutat, hogy tanítványai közül 1 az MTA lev. tagja, 3 szerezte meg az Orvostudományok doktora fokozatot és 12 az Orvostudományok kandidátusa fokozatot.

dr. Bálint Péter szakmai portréjának integráns része az átlagost messze meghaladó nyelvtudása, ami /az életrajzban és az előadásjegyzékben felsorolt/ angol, francia, német és orosz nyelven tartott nagyszámu előadás révén a hazai experimentális nephrologia eredményeit közvetlenül is a nemzetközi tudományos élet fórumai elé juttatta.

dr. Bálint Péter társadalmi-politikai aktivitása hazai és nemzetközi szinten egyaránt érvényesül. Az Orvosi Osztály i.t. tagjai az elmúlt 5 év alatt meggyőződhetnek az Osztály munkájában tanúsított aktív részvételéről és hozzászólásai, referátumai stb. mindig konstruktív jellegéről. Az élettani és nephrológiai irányu társaságok, bizottságok stb. aktív elnökségi, ill. vezetőségi tagja és ugyancsak jelentős szerepet játszik megalkulása óta az Egészségügyi Tudományos Tanács munkájában.

dr. Babics Antal sk.
az MTA r. tagja

dr. Kerpel Frónius Ödön sk.
az MTA r. tagja

dr. Törő Imre sk.
az MTA r. tagja

dr. Bálint Péter

ÉLETRAJZA

Személyi adatok: Született 1911 aug. 26-án Budapesten. Apja n. Bálint Zoltán építőművész, anyja n. Kedacic Stefánia. Első házasságából két gyermeke van: Bálint András színművész /1943/ és dr. Bálint Tamás orvos, egyet.tanársegéd /1946/ Felesége dr. Fekete Agnes orvos, egyetemi docens.

Egyetemi tanulmányok: Orvosi tanulmányait a Budapesti Tudományegyetem Orvoskarán végezte, 1928-1934 között. 1934 októberében avatták orvosdoktorrá. 1933-tól /vagyis már a szigorló év alatt/ a Budapesti Tudományegyetem Bölcsészkarának hallgatója; bölcsészdoktori disszertációját prof. Gróh Gyula vezetése alatt készítette és 1936-ban bölcsészdoktori fokozatot szerzett kémiából /főtárgy/, valamint kísérleti fizikából és matematikából /melléktárgyak/.

Kinevezések, szakképesítések: 1934-36-ig a Budapesti Élet- és Kórvegytani Intézetben gyakornok. 1936-1946-ig a Pécsi Egyetem Belklinikáján gyakornok, majd tanársegéd. 1946-50-ig a Budapesti Orvostudományi Egyetem I. Belklinikáján klinikai főorvos /docens/. 1950. szeptemberben a Budapesti Orvostudományi Egyetemen egyetemi tanárnak és az Élettani Intézet igazgatójának nevezték ki. Ugyanezt az állást tölti be azóta /25 éve/.

1948-50-ig megbízott vezetőként ellátta az Állatorvosi Egyetem Élettani Intézetének igazgató-tanári funkcióját.

1936-ban az Orvosi laboratórium vizsgálatok, 1940-ben a Belbetegségek, 1943-ban a Sugaras eljárások /röntgen/ szakorvosi képesítést szerezte meg.

Tudományos minősítések: 1952-ben megkapta az Orvostudományok kandidátusa címet. 1955-ben megszerezte az Orvostudományok doktora fokozatot. 1970-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező taggá választotta.

Nyelvtudása: német, angol és francia nyelvből felsőfoku állami nyelvvizsga /1967, 1967, 1968/

Orosz és olasz nyelvből középfokunak tekinthető nyelvismeret. Spanyol és szerbhorvát nyelvből alapfokunak tekinthető nyelvismeret. A felsorolt 7 nyelven olvas. Német, angol, francia és orosz nyelven egyetemi és kongresszusi előadásokat tart.

Kitüntetések: Népköztársasági Érdemérem arany fokozat /1950/
Szocialista Munkáért érdemérem /1955/

Hufeland-kitüntetés ezüst fokozat /NDK-1964/

Magyar Tudományos Akadémia II.oszt.jutalom /1964/

MOTESZ I. díj /1967/

Katonai szolgálatot a felszabadulás előtt 1 évig mint tényleges időt, majd összesen kb. 2 évet a háborúval kapcsolatban mozgósítva teljesített. 10 hónapig hadikórházban frontszolgálat. 1971-ig a Néphadsereg tartalékos hadnagya:60 éves korában a tartalékos állományból törölték.

Társadalmi-politikai aktivitás: 1944-45-ben a Független Kisgazdapárt, 1945-től 1956-ig az MKP, ill. MDP. tagja. Jelenleg pártonkivüli. Az Orvos-Egészségügyi Szakszervezetnek megalakulása óta /1945/ tagja. 1945-46-ban a Pécsi tagozat titkára. 1947-60-ig a Kísérletes Orvostudományi és Laboratóriumi szakcsoport /KOLAB/ főtitkára, majd elnöke. A Magyar Élettani Társaság elnökségi tagja. A Magyar Urológusok és Nephrologusok Társaságának alelnöke.

Az Egészségügyi Tudományos Tanácsnak megalakulása óta tagja, 1968 óta vezetőségi tagja,

Nemzetközi tudományos társaságok: International Society of Nephrology elnökségi /executive committee/ tagja; a Kidney int. szaklap szerkesztőbizottságának tagja. Az International Union of Physiological Sciences /IPUS/ general assembly /választ-

mányban a MET egyik magyar képviselője. A nephrologische Gesellschaft der DDR tiszteleti tagja. A Deutsche Physiologische Gesellschaft /NSZK/, Renal association /London/ és Société de N hrologie /paris/ tagja.

Tudományos munka: A részletes bibliographi t a mellékelt lista tartalmazza. Tank nyvjelleg  művek közé tartozik a Klinikai Laborat riumai Diagnosztika /3 magyar és 1 német kiadás/; Az  lettan tankönyve /3 magyar és 1 német kiadás/; orvosi élettan /2 magyar kiadás/. Kutat munk j t 4 monográfiában közölte /1 magyar és 3 német nyelvű kiadvány/.

Tudományos közleményeinek száma 179, amelyek között 26 magyar és angol nyelven megjelent azonos sz veg  dolgozat.

Külföldön tartott előadások: kisebb részben kongresszusok, ill. symposiumok kapcsán hangzottak el; nagyobb r sz k egyéni meghiv son alapuló előadás, ill. előadó körut. Német nyelvterületen nagyszámban tartott orvostanhallg t k részére előadásokat a megniv  professzor f koll gium nak keretében.

Külföldi el ad sainak szinhelye:

1956 Bruxelles; Praha. 1957: Berlin, Cambridge, London, Moszkva. Leningrad. 1958: Berlin, Breiburg i/br, Paris, London Li ge, Berlin-Dahlem, Rostock. 1959: Bad Nauheim, Berlin, 1960: London, Bruxelles, Frankfurt a/M, Göttingen, Dreseden, Bukarest,  vian. 1961: London, Edinburgh, Belfast, Hamburg, Berlin, Halle a/S, Wernigerode, Stockholm. 1962: Leyden. 1963: Basel Lyon, Köln, Praha, London, Dresden, 194: Wien, Paris, Bonn, Hamburg, Berlin, 1965: Wien, Leipzig, 1966: Wien, 1964: Wien, Paris, Bonn, Hamburg, Berlin, 1965: Wien, Leipzig, 1966: Wien, Lausanna. New York, Baltimore, 1969: Stockholm. 1970: Halle a/S. 1971: München, Sofia, 1972: Halle a/S, London, Ciudad de México. 1973: Lausanne. 1974: Paris, Minszk, New Delhi. 1975. Rottach-Egern /bei München/.

Javaslat

KESZTYÜS LÓRANDnak, az MTA levelező tagjának, az MTA rendes tagjává való választására

Tisztelettel javasoljuk, hogy dr. Kesztyüs Lóránd, egyetemi tanár, akadémiai rendes tagságát előterjeszteni sziveskedjék.

Kesztyüs Lóránd 1967-ben lett levelező tag. Azóta mind a tudományos életben, mind a közéletben élénk tevékenységet fejtett ki. Levelező tagsága óta a következőket említeném meg rendes tagságának előterjesztése érdekében.

1967 után 1./ az "Immunität und Nervensystem" c. monographiájában összefoglalta több mint 10 éves kutatási periódusban kapott eredményeit, melyek azt bizonyították, hogy az ép idegrendszer az immunfolyamatok elindításában nélkülözhető ugyan, de a már megindult immunfolyamatok későbbi menetét, kinetikáját /gyorsaságát és intenzitását/ quantitative specifikusan szabályozza. Így az idegrendszer elősegíti, hogy rövidebb idő alatt az immunfolyamatok adequat értéket nyerjenek. a monográfiát a külföldi szakkörök elismerték, arra hivatkoznak; 1970-ben nivódíjat kapott.

2./ Jelentős részt vállalt Rajka Odön akadémikus halála után a visszamaradt anyag kiegészítésével, átdolgozásával az "Immunological Aspects of Allergy and Allergic Diseases" c. kézikönyv megjelenésében /Lásd az irodalmi jegyzékben I/4-9. és 12-14. sz. alatt/.

3./ Sós professzorral együtt megírta "A kórélettan tankönyve" II. és III. kiadását az egyetemi orvosképzés céljaira. Ez évben jelenik meg a Medicina gondozásában a már egyedül írt "Kórélettan" c. tankönyve és szakkönyve.

4./ Régebbi kísérleteinek folytatásában a sensibilizált tengerimalacok szöveteinek antigenkötő képességét quantitative

meghatározta és bebizonyította, hogy tengerimalacokban a tüdő mellett a szív is fontos szerepet játszik az anaphylaxiás shock pathomechanismusában.

5./ Elsőnek mutatott rá arra, hogy az IgG molekula papainos hydrolysis-sal nyert fregmentumai közül az önmagában hatástalan Fc-frissen preparálva - competitive gátolja az intakt ellenanyag cellularis fixálódását és ezáltal az anaphylaxiás történéseket. Eredményeit külföldi utánvizsgálatok megerősítették és úgy értékelték, hogy eme alapmegfigyelés nyomán az emberi allergiás folyamatok therápiájában új lehetőség merült fel.

6./ Szakterületén résztvesz a kutatások szervezésében. 1967-73 között a DOTE rektora volt. A MTA és az Eü. Minisztérium közös "Immunológiai Kutatásokkal Foglalkozó Bizottságának" elnöke. Ugyancsak elnöke a Magyar Immunológiai Társaságnak; a Magyar Allergológiai Társaság alelnöke, a MOTESZ elnökségi tagja, a Magyar Élettani Társaság vezetőségének és a Magyar Urkutatási Kormánybizottságnak tagja. Utóbbiban az Orvos-biológiai Szakbizottság elnöke. A tudományos Minősítő Bizottságnak tagja.

Tudományos és közéleti tevékenységéért 1973-ban a Munkaérdemrend arany fokozatával tüntették ki. 1973-ban a SOTE Semmelweis éremmel, 1975-ben a DOTE Went emlékéremmel tüntette ki.

7./ Nagy gondot fordít intézeti szűkebb kollektívájának tudományos fejlődésére. Munkatársai közül ketten az orvostudományok doktori, harman az orvostudományok kandidátusi fokozatát nyerték el.

Budapest, 1975. október 13.

dr. Gegesi Kiss Pál sk.
akadémikus

dr. Babics Antal sk.
akadémikus

dr. Asztyús Lóránd tudományos tevékenysége

1967 után

- 1./ "Immunität und Nervensystem" c. monográfiájában összefoglalta több mint 1^{1/2} éves kutatási periódusban kapott eredményeit, melyek azt bizonyították, hogy az ép idegrendszer az immunfolyamatok elindításában nélkülözhető ugyan, de a már megindult immunfolyamatok későbbi menetét, kinetikáját /gyorsaságát és intenzitását/ quantitative specifikusan szabályozza. Így az idegrendszer elősegíti, hogy rövidebb idő alatt az immunfolyamatok adequat mértéket nyerjenek. A monográfiát a külföldi szakkörök elismerték, arra hivatkoznak; 1970-ben nívódíjat kapott.
- 2./ Jelentős részt vállalt Rajka Odön akadémikus halála után a visszamaradt anyag kiegészítésével, átdolgozásával az "Immunological Aspects of Allergy and Allergic Diseases" c. kézikönyv megjelenésében. /Lásd az irodalmi jegyzékben I/4-9 és 12-14 sz. alatt./
- 3./ Sós professzorral együtt megírta "A kórélettan tankönyve" II. és III. kiadását az egyetemi orvosképzés céljaira. Ez évben jelenik meg a Medicina gondozásában a már egyedül írt "Kórélettan" c. tankönyve és szakkönyve.
- 4./ Régebbi kísérleteinek folytatásában a sensibilizált tengerimalacok szöveteinek antigenkötő képességét quantitative meghatározta és bebizonyította, hogy tengerimalacokban a tüdő mellett a szív is fontos szerepet játszik az anaphylaxiás shock pathomechanizmusában.
- 5./ Elsőnek mutatott rá arra, hogy az IgG molekula papinos hydrolysis-sal nyert fragmentumai közül az önmagában natástalan Fc- frissen preparálva - competitive gátolja az intakt ellenanyag cellularis fixálódását és ezáltal az anaphylaxiás törté-

néseket. Eredményeit külföldi utánvizsgálatok megerősítették és úgy értékelték, hogy eme alapmegfigyelés nyomán az emberi allergiás folyamatok therápiájában új lehetőség merült fel.

6. Szakterületén résztvesz a kutatások szervezésében. 1967-1973 között a DOTE rektora volt. A MTA és az Eü. Minisztérium közös "Immunológiai Kutatásokkal Foglalkozó Bizottságának" elnöke. Ugyancsak elnöke a Magyar Immunológiai Társaságnak; a Magyar Allergológiai Társaság alelnöke, a MOTESZ elnökségi tagja, a Magyar Élettani Társaság vezetőségének és a Magyar Űrkutatási Kormánybizottságnak tagja. Utóbbiban az Orvosbiológiai Szakbizottság elnöke. A Tudományos Minősítő Bizottságnak tagja.

Tudományos és közéleti tevékenységéért 1973-ban a Munkaérdemrend arany fokozatával tüntették ki. 1973-ban a SOTE Semmelweiss éremmel, 1975-ben a DOTE Went emlékéremmel tüntette ki.

7. Nagy gondot fordít intézeti szűkebb kollektívájának tudományos fejlődésére. Munkatársai közül ketten az orvostudományok doktori, hárman az orvostudományok kandidátusi fokozatát nyerték el.

ÖNELETRAJZ

/dr. Kesztyüs Lóránd/

1915 április 11.-én születtem Sarkadon. Edesapám a Debreceni Mezőgazdasági Főiskola ny.r.tanára, 1957-ben halt meg. Középiskoláimat a Keszthelyi Premontrei rendi róm.kat. gimnáziumban és a Debreceni Református Kollégium gimnáziumában végeztem, mely utóbbi helyen érettségiztem 1932-ben, jeles eredménnyel. Utána a Debreceni Tudományegyetem Orvosi Fakultására iratkoztam be, ahol 1938-ban doktoráltam "cum laude". 1934 óta dolgozom a Debreceni Tudományegyetem Élettani és Általános Kórtani Intézetében. Magántanárrá 1943-ban habilitáltak. 1947-48-ban az önállóvá vált Általános Kórtani Intézet megbízott igazgatója lettem, 1948 óta pedig az ujonnan létesített Kórélet-tani Intézet igazgatója vagyok. A Kórélet-tani Intézet vezetése mellett 1948-1959- között mint szakelőadó az orvosi biológiát és parasitológiát is oktattam, továbbá két éven át az orvosi mikrobiológiát és immunitástant. 1950 szeptember 1-től a Debreceni Tudományegyetem Orvosi Karának, majd 1951- február 1- 1952. augusztus 31. között az önállóvá vált Debreceni Orvostudományi Egyetem dékánja voltam. 1952-ben a Tudományos Minősítő Bizottság az orvostudományok kandidátusává nevezett ki, 1965-ben nyertem el az orvostudományok doktora tudományos minősítést. 1956-ban a "Kiváló Orvos" kitüntetést kaptam meg. 1957. augusztus 15.-én az egészségügyi miniszter a DOTE oktatási dékánhelyettesévé nevezett ki, 1957 novemberétől oktatási rektorhelyettes voltam; 1959-1963; 1967-1973 között a DOTE rektora voltam. 1967. május 5.-én a MTA levelező tagjává választott.

Kórélet-tani és immunológiai kutatásaim eredményeiről eddig 145 dolgozatban számoltam be. 1961-ben jelent meg Fonet Bélával együtt irt "Allergia" c. monográfiám, majd 1963-ban Sós Józseffel együtt irt "A kórélet-tan tankönyve" c.munkánk,

melynek III. kiadása 1971-ben jelent meg. Kórélettan c. tankönyvem jelenleg nyomdában van. A Rajka akadémikus által szerkesztett allergia kézikönyv német, orosz és angol kiadásában több fejezetet irtam. Immunität und Nervensystem c. monográfiám /Akadémiai Kiadó, Bp. 1967/ nivódijat nyert.

1940-ben nősültem. Feleségem /Nagy Mária/ értelmiségi származású volt, 1956-ban meghalt. 1948-ban született Judit nevű leányunk, aki okl. vegyész és a Debreceni Konzervgyár művezetője. 1972-ben újra nősültem, feleségem Barabás Klára nyugdíjas.

1942-43 között a berlini Kollegium Hungaricum ösztöndijosa voltam, és a berlini egyetem Gyógyszertani Intézetében dolgoztam. Németül perfekt vagyok, angolul irok és olvasok, oroszul olvasok. Számos nemzetközi kongresszuson vettem részt.

1938. óta tagja vagyok a Magyar Élettani Társaságnak, melynek 1951-ben elnöke voltam, jelenleg vezetőségi tagként működök. Megalakulása óta /1957/ elnöke voltam a Magyar Mikrobiológiai Társaság Immunológiai Sectiójának, az ebből alakult Magyar Immunológiai Társaságnak ugyancsak elnökévé választottak. A Magyar Allergológiai Társaságban alelnök vagyok. 1959-1970 között a Magyar Tudományos Akadémia V. Osztályának vezetőségi tagja voltam. A MTA és az Eü.Minisztérium közös "Immunológiai kutatásokkal foglalkozó bizottságának" elnöke vagyok. 1966-1970 között a MOTESZ alelnöke voltam, jelenleg elnökségi tagként működök. 1963-1967 között és 1974 óta a Tudományos Minősítő Bizottság tagja vagyok. 1972 óta az Úrkutatási Kormánybizottság tagja, az Orvosi-Biológiai Szakbizottság elnöke vagyok.

1961. április 4.-én Munkaérdemrend, 1973. április 4.-én a Munkaérdemrend arany fokozata kitüntetést kaptam.

A MKP-ba 1947 májusában léptem be, MDP tag voltam a MDP feloszlataáig. 1959 decemberében léptem be a MSZMP-ba, 1960 szeptemberében lettem tagjelöltből tag. 1971.szeptembere óta az MSZMP Egyetemi Pártbizottságának vagyok tagja.

Debrecen 1975. szeptember

dr.Kesztyüs Lóránd sk.
egyetemi tanár

Javaslat

RADNÓT MAGDÁNAK, az MTA levelező tagjának az MTA rendes tagjává való választására

80.077/75. számú átiratára hivatkozva javasoljuk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia 1976. évi közgyűlésén rendes taggá válassza dr. R A D N Ó T M A G D A egyetemi tanár, levelező tagot.

dr. Radnót Magdát Akadémiánk 1961-ben választotta levelező tagjává korábbi tudományos, oktató, nevelő és tudományszervező munkája elismeréseként. Ezen idő óta eltelt közel másfél évtized alatt intenzíven folytatta tudományos kutató munkáját, melynek eredményeit több kongresszusi előadáson, tudományos közleményben és 3 monográfiában hozta nyilvánosságra. E monográfiákkal tovább emelkedett a nemzetközi tudományos világban az a tekintélye, amit a több kiadásban és több nyelven megjelent "Pathologie des Augens" című munkájával kivívott.- 1961-ben jelent meg "Neuroendokrine Beziehung zur Ophtalmologie" című 240 oldalas nagyszerű, mind hazai, mind világviszonylatban nagyra értékelt monográfiája. E művet 1965-ben állami díj II. fokozatával jutalmazták. E kiemelkedő elméleti munkának fontos gyakorlati, diagnosztikai kihatása is van, és felhasználásának lehetőségei a mindennapi életben megvalósíthatók. 1963-ban jelent meg 2 kötetben 360 oldalnyi terjedelemmel "A szembetegségek" című atlasza. E mű kiváló és eredeti képanyaga még a szemészettel nem foglalkozók számára is értékes látnivalókat tartalmaz. Nem meglepő, hogy ez az atlasz világszerte aratott. 1966-ban írta meg I. Gall-al együtt "Die Rtg.- Diagnostik die Tränenabteilungen Wege" című 200 oldalas kiválóan illusztrált és a diagnosztikában szinte nélkülözhetetlen munkáját.

E tudományos kutatómunkán túl a Budapesti Orvostudományi Egyetemen mint professzor és több éven át mint rektorhelyettes

intenzív oktató, nevelő munkát is végzett. Hasonlóan kiemelkedően eredményes volt az egészségügyi szervezés és a tudományszervezés terén végzett munkája. Előbbinek bizonyítéka, hogy irányítása mellett felépült és megnyílt az új I.sz. Szemészeti Klinika épülete, amely szakszerűségével, berendezésével, üzemeltetésével mind a hazai, mind a külföldi szakemberek elismerését kivívta. Tudományszervező munkájában pedig megemlítendő a Tudományos Minősítő Bizottságban több éven át végzett tevékenysége.

Munkásságát Kormányzatunk több magas kitüntetéssel ismerte el, közöttük a Munka Érdemrend Arany fokozatával, az Állami Díj II. fokozatával. Ezen túl tudományos munkája nemzetközi elismeréseként több külföldi tudományos akadémia, mintegy 15 európai és tengerentúli állam szemésztársaságának tiszteletbeli tagja, az Európai Szemorvosok Társaságának elnöke.

Dr. Radnót Magda tudományos munkássága, oktató, nevelő tevékenysége, tudományszervezésben és az egészségügyi szervezésben való eredményes részvétele alapján úgy véljük kiérdemelte, hogy Akadémiánk közgyűlése rendes taggá válassza.

Budapest, 1975. szeptember 26.

dr. Babics Antal sk.
az MTA r. tagja

dr. Gegesi Kiss Pál sk.
az MTA r. tagja

Radnót Magda életrajza

1911-ben született Vicsápapátin. Orvosegyetemi oklevelet 1935-ben szerzett. Első alkalmaztatása gyakornokként 1934-ben a pécsi Kórbonctani Intézetben volt. 1935-1939-ig a Pécsi Szemészeti Klinikán dolgozott. 1939-től az Állami Szemkórházban, illetőleg Szemklinikán dolgozott Budapesten 1950-ig. Egy évig a Szegedi Szemklinikát vezette és 1951 óta az I.számú Szemklynika igazgatója Budapesten. 1968 óta egyben az Országos Szemészeti Intézet igazgatója. 12 évig a budapesti orvosegyetem oktatási rektorhelyettese volt.

1946-ban magántanári képesítést nyert. 1952-ben az "orvostudományok doktora" címet kapta, 1961-ben az Akadémia levelező tagjává választották. Az Akadémia elnökségének tagja.

Több mint 280 dolgozata jelent meg öt nyelven, köztük 9 idegen nyelvű könyv, egyesek több kiadásban és a "Szemészet alapvonalai" című tankönyv 2 kiadásban.

Több hazai és külföldi tudományos egyesületnek tiszteletbeli illetve rendes tagja, a Magyar Szemorvostársaság elnöke. Tagja a Nemzetközi és Európai Szemorvostársaság Tanácsának, továbbá elnöke az Európai Szemorvostársaságnak. A hallei természet-tudományi akadémia és Academia Internationalis Ophthalmologica tagja.

Ismételten járt külföldi kongresszusokon és tudományos tanácskozásokon. A negyedik Európai Szemészkongresszus elnöke volt 1972-ben.

Egy 29 éves leánya van, orvos.

1965-ben az Állami díj II.fokozatát kapta, ezenkívül a Munkaérdemrend, a Munkaérdemrend arany fokozata tulajdonosa. Kiváló orvos, az Oktatásügy Kiváló dolgozója. A Braille emlékérem és

Markhot emlékérem tulajdonosa. 1974-ben a nemzetközi Chibret aranyéremmel tüntették ki és megkapta a Semmelweis emlékérmét és jutalmat.

Tagja az Országos Nőtanácsnak, az Országos Béketanácsnak, az ENSZ Társaság Intézőbizottságának és a Szakszervezetnek.

J a v a s l a t

Barta István levelező tagnak akadémiai rendes taggá való megválasztására

1. Javaslattervők neve: Csáki Frigyes levelező tag,
Kovács K. Pál és
Lévai András rendes tag,
Vámos Tibor levelező tag,
Gesztli P. Ottó levelező tag.
2. Javasolt személy neve, születési éve: BARTA ISTVÁN, 1910.
3. Tudományos fokozata és megszerzésének éve: levelező tag: 1949.
4. Munkahelye, beosztása: Budapesti Műszaki Egyetem, Híradástechnikai és Elektronikai Intézet, tud. tanácsadó, nyug. egyetemi tanár.
5. Szakterülete: Rádió vételtechnika, fekete- fehér és színes televízió technika, elektro-akusztika.
6. Szakmai jellemzése: Lásd mellékletet.
7. Tudományos munkássága: Lásd mellékletet.
8. Tudománypolitikai tevékenysége: Lásd mellékletet.
9. Egyéb megjegyzések: -

melléklet

Barta István professzor egyike a Műszaki Osztály legrégebben megválasztott levelező tagjának. Az újjá szervezett Magyar Tudományos Akadémia 1949-ben választotta meg levelező tagjának.

Barta István 1910-ben született, Bécsi, a Brüni és a Karlsruhe-i műszaki egyetemeken folytatott tanulmányokat. Mérnöki oklevelét a Karlsruhe-i egyetemen szerezte meg 1933-ban, majd dr.ing.mérnöki doktori oklevelét ugyanezen az egyetemen 1934-ben szerezte meg. Doktori disszertációja az akusztikus mikrofonok tranziens tulajdonságaival foglalkozott. Ez a téma akkoriban nagy érdeklődésre tartott számot, de még napjainkban sem tekinthető a problémakör teljesen lezártnak.

Barta István professzor kiterjedt ipari gyakorlatot folytatott, 1934-től 1938-ig az Ericsson Magyar Villamos RT alkalmazásában állt és tevékenysége rádió készülékek konstrukciójára terjedt ki. 1938-tól kezdve az Egyesült Izzó kutató laboratóriumában dolgozott. Kutatási témája a televízió készülékek tárgykörére vonatkozott. A háborus évek alatt az Egyesült Izzó elektroncső gyártó üzemében mint a Mérési Osztály vezetője tevékenykedett. A felszabadulás után a kutató laboratórium Nagyfrequenciás Osztályának vezetését látta el. Részt vett a Bay Zoltán által kezdeményezett hold-kísérletekben. Egyik elindítója volt az elektronikus mérőműszerek tervezésének az Orion gyárral szoroson együttműködve. Ebből a magból keletkezett később az Elektronikus Mérőműszerek Gyára, majd nem sokkal később ez lett az alapja az egész magyar elektronikus műszeripar kialakulásának. 1948-tól kezdve Barta István az Orion gyár műszaki igazgatója lett. Tevékenyen közreműködött a néprádió megkonstruálásában, amelyből több mint 500 ezer példány készült el. Barta István alapító tagja volt a Távközlési Kutató Intézetnek, ahol a Mikrohullámu Osztály megalakításában és vezetésében vett részt.

Az ipari tevékenységgel párhuzamosan bekapcsolódott a felsőfoku oktatásba, egyik megszervezője volt a Műszaki Főiskolának. Itt indult meg hazánkban először a híradástechnikai képzés. Nem sokkal később a Műszaki Egyetem nappali tagozatán is előadott az újonnan megalakult villamoskari ágazaton. Az 1949-ben megalakult Vezetéknélküli Híradástechnikai Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára lett. Ez a Tanszék, valamint a Vezetékes Híradástechnika Tanszék /amelyet Kozma László levelező tag hozott létre / vált a magyar híradástechnikai felsőoktatás alapjává. A későbbiek során a Vezetékes Híradástechnikai Tanszékből vált ki az Elektroncsövek Tanszék, valamint a Mikrohullámu Tanszék. 1971-ben a két alap tanszék Híradástechnikai Elektronikai Intézetté alakult át, ennek vezetője nyugdíjba vonulásáig Barta István professzor volt.

Barta István professzor tudományos tevékenysége a rádió vételtechnikára, a fekete-fehér és színes televízió technikára, valamint az elektro-akusztikára terjedt ki. Munkatársaival egyetemben számos kutatási témát zárt le eredményesen, a kutatási eredmények egy része közvetlenül ipari felhasználásra is került. A kutatások színvonalát és eredményességét mutatja az a körülmény, hogy tanszéki, illetve intézeti munkatársai közül 18-an szereztek meg az egyetemi doktori fokozatot, 6-an nyerték el a kandidátusi címet, 3-an pedig a műszaki tudományok doktora fokozatot érték el.

Tudományos tevékenysége számos elismerésben részesült. Tudományos eredményeit külföldön is elismerték. 1967-ben a Lengyel Tudományos Akadémia külső tagjának választotta. Számos hazai és külföldi kongresszuson vett részt, tartott előadásokat, illetve látott el szekció elnöki feladatokat. Tagja a magyar URSI B zottságnak. Ennek a

Bizottságnak a képviselőletében vett részt az URSI közgyűlésein: 1960-ban Londonban, 1966-ban Münchenben, 1969-ben Ottavában, 1972-ben Varsóban.

A rádió vételtechnikára, a televíziótechnikára és az elektroakusztikára vonatkozó tudományos tevékenységével szorososan kapcsolódik oktatói tevékenysége is. Rádió vételtechnika című tankönyve a megjelenés időszakában a legkorszerűbb ismereteket foglalta össze és az oktatás alapját képezte. Barta István vezetése alatt álló tanszék, illetve intézet számos új tárgy programját dolgozta ki és vezetésével a tanszék munkatársai a korszerű ismereteket jegyzetek formájában foglalták össze. Barta István professzor kidolgozta és több éven keresztül adta elő a Rádió vételtechnika és a Távolság-látás tárgyakat, továbbá hosszabb-rövidebb ideig az Elektroncsövek, az Elektronikus mérések és az Impulzusteknika című tárgyakat. Ezeknek a tárgyaknak az anyagába közvetlenül beépítette az általa vezetett tanszéki kutatások eredményeit is.

A tudományos munkájának és oktatói-nevelői tevékenységének elismeréseként 1957-ben Kossuth-díj ezüst fokozatával tüntették ki. 1965-ben, és másodszor 1970-ben a Munka Érdemrend arany fokozatát nyerte el.

A tudományos és oktatói munkája mellett Barta István professzor jelentős szerepet vállalt a tudományszervezői tevékenységben is. 1957-től 1960-ig a Villamosmérnöki Kar dékáni tisztjét töltötte be, 1960-tól 1963-ig a Budapesti Műszaki Egyetem oktatási rektorhelyettese volt. Megalakulásától kezdve tagja volt a Híradástechnikai Tudományos Egyesületnek, 1952-től 1974-ig az Egyesület elnöke, 1974-től kezdve pedig tiszteletbeli elnöke. Tevékenyen részt vett a MTESZ elnökségének munkájában is. Ezeket a tevékenységeit is elismerés kísérte, 1959-ben az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetésben részesült. 1971-ben megkapta a MTESZ-díjat, 1974-ben Műszaki Egyetem Emlékérmét.

Javaslat

Csáki Frigyes levelező tagnak akadémiai rendes taggá való megválasztására.

1. Javaslattervek neve: Bognár Géza,
Kovács K. Pál,
Bogárdi János,
Lévai András rendes tagok,
Szendy Károly,
Vámos Tibor,
Gesztli P. Ottó levelező tagok.
2. Javasolt személy neve, születési éve: CSÁKI FRIGYES, 1921.
3. Tudományos fokozata és megszerzésének éve: levelező tag: 1965.
4. Munkahelye; beosztása: Budapesti Műszaki Egyetem, Automatizálási Tanszék,
Egyetemi tanár, tanszékvezető.
5. Szakterülete: Automatika /szabályozástechnika, vezérléstechnika/
Teljesítményelektronika.
6. Szakmai jellemzés: Lásd a mellékletet.
7. Tudományos munkássága: Lásd a mellékletet.
8. Tudománypolitikai tevékenysége: Állami Díjakat Odaitéllő Bizottság tagja, MTA Automatizálási Bizottság elnöke. MTA Magyar Pugwash Bizottság elnöke. A TMB Híradás- számítás, műszertechnika és automatika Szakbizottság elnöke. A "Magyar Tudomány" szerkesztőbizottságának tagja. KGM SZAB tagja. Elektrotechnikai Egyesület elnöke. A Problems of Control and Information Theory szovjet-magyar folyóirat magyar főszerkesztője. A Kybernetika nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottságának tagja.
9. Egyéb megjegyzések: ---

1. számú melléklet

Csáki Frigyes Állami Díjas egyetemi tanár 1965-ben történt levelező taggá való megválasztása óta elsősorban a szabályozási rendszerek elmélete terén fejtett ki széleskörű tudományos tevékenységet. A nemlineáris szabályozási rendszerek elméletéről 1970-ben jelent meg Korszerű szabályozáselmélet című munkája, amelyet 1972-ben angol nyelven is kiadtak és amelynek orosz nyelvű fordítása most van folyamatban. Ez a nagyterjedelmű munka mind hazai, mind külföldi körökben elismerést aratott.

Az utóbbi időben Csáki Frigyes levelező tag különösen állapot-tér módszer elméletében dolgozott és publikált; 1973-ban jelent meg Fejezetek a szabályozástechnikából. Állapotegyenletek című munkája, amely rövidesen angol nyelven is megjelenik. Az Akadémiai Kiadó és a VDI Kiadó közös kiadásában ugyancsak 1973-ban jelent meg "Die Zustandsraum Methode in der Regelungstechnik" című munkája.

A szabályozástechnika terén elért eredményeket mutatja az a körülmény is, hogy a Szabályozások dinamikája című könyv, amely először 1966-ban jelent meg, 1973-ban már a harmadik kiadásig jutott, míg a Bars Ruth társszerzővel írt Automatika könyv, amely 1969-ben jelent meg, 1974-ben ugyancsak a harmadik kiadást érte el.

A társszerzőkkel együtt írt Teljesítményelektronika című könyv 1971-ben jelent meg, majd második kiadásban 1973-ban. Power Electronics címmel angol nyelven is kiadták 1975-ben. A Teljesítményelektronika Példatár 1975-ben jelent meg.

Barki Kálmánnal közösen írt Vezérléstechnika című munkája 1973-ban jelent meg és 1975-ben másodszor is kiadták.

A felsorolt könyveken kívül Csáki Frigyesnek nagyszámú publikációja jelent meg magyar és idegen nyelven. Számos előadást tartott idehaza és külföldön.

Csáki Frigyes tudományos kutató munkája szorosan kapcsolódik oktatói tevékenységéhez. Az általa vezetett Tanszéken munkatársai három kandidátusi disszertációt és nyolc egyetemi doktori disszertációt nyújtottak be, illetve védtek meg.

A Magyar Tudomány szerkesztő bizottságának tagja, a közös szovjet-magyar Problems of Control and Information Theory című folyóiratnak magyar részről a főszerkesztője. A Kybernetics című nemzetközi folyóirat szerkesztő bizottságának tagja. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület elnöke. A Pugwash Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke.

Fentiek alapján látszik, hogy Csáki Frigyes levelező taggá választása óta kiterjedt tudományos tevékenységet folytatott, ezért a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává történő választását javasoljuk.

Szendy Károly s.k.

Kovács K.Pál s.k.

Bognár s.k.

Bogárdi János s.k.

Lévai András s.k.

Vámos Tibor s.k.

Gesztli P.Ottó s.k.

Csáki Frigyes
Idegennyelvű könyvei

- F.Csáki: Modern Control Theories. Nonlinear, Optimal and Adaptive Systems, Akadémiai Kiadó, 1972.
- F.Csáki: Die Zustandsraum-Methode in der Regelungstechnik, Akadémiai Kiadó - VDI Verlag 1973.
- B.N.Petrov - F.Csáki /editors/: 2nd International Symposium on Information Theory, Akadémiai Kiadó, 1973.
- F.Csáki: Power Electronics, Akadémiai Kiadó, 1975.
- F.Csáki: State-space Methods for Control Systems, Akadémiai Kiadó, 1976.

Magyarnyelvű könyvei

- Csáki F. - Barki K. - Ganszky K. - Ipsits I.: Ipari elektromika Tankönyvkiadó, 1966.
- Csáki F.: Szabályozások dinamikája, Akadémiai Kiadó, 1966, 1970, 1973.
- Csáki F. - Bars R.: Automatika, Tankönyvkiadó 1969, 1972, 1974.
- Csáki F.: Korszerű szabályozáselmélet. Akadémiai Kiadó 1970.
- Csáki F. - Ganszky K. - Ipsits I. - Marti S.: Teljesítményelektronika. Műszaki Könyvkiadó, 1971, 1973.
- Csáki F.: Fejezetek a szabályozástechnikából. Állapotegyenletek. Műszaki Könyvkiadó, 1973.
- Csáki F. - Barki K.: Vezérléstechnika. Tankönyvkiadó 1973, 1975.
- Csáki F.: Bevezetés az automatikába. Akadémiai Kiadó, 1973.
- Csáki F.: - Hermann I.-Ipsits I. - Kárpáti A. - Magyar P.: Teljesítményelektronika. Példatár. Műszaki Könyvkiadó 1975.

MŰSZAKI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

J a v a s l a t

akadémiai levelező tagnak akadémiai rendes taggá váló megválasztására.

JAVASLATTEVŐK NEVE:

Benedikt Ottó, Bognár Géza, Gillemot László, Heller László, Kovács K. Pál, Szigeti György, és Lévai András rendes tagok, Barta István, Csáki Frigyes, Kozma László, Lukács József, Szendy Károly, Vámos Tibor levelező tagok.

A JAVASOLT NEVE, SZÜLETÉSI ÉVE:

GESZTI P. Ottó, 1922.

TUDOMÁNYOS FOKOZATAI:

Műszaki tudományok doktora 1957.
MTA levelező tagja 1967.

MUNKAHELYE, BEOSZTÁSA:

BME Erősáramu Intézet, igazgató, egyetemi tanár, tanszékvezető.

SZAKTERÜLETE:

Villamos erőművek és hálózatok.

SZAKMAI JELLEMZÉSE:

- Mérnöki oklevelét 1946-ban szerezte meg.
- 1947-től a Magyar Állami Szénbányáknál önállóan és egyedül tervezte meg az ország első kétirányú kooperációját, a földvezetékes rendszerek, országos hálózatszámítások és korszerű módszerrel végzett zárlat számítások területén dolgozott ki hazánkban úttörő gyakorlati alkalmazásokat.
- 1948-ban jelent meg a villamosenergia szállítás gazdaságosságáról szóló cikke, amely a későbbi szovjet-magyar timföld-aluminium egyezmény ötletét és elvi alapját szolgáltatta.
- 1949-1953 a magyar villamosenergia ipar műszaki igazgatója. Irányítása alatt készült az első 10 éves energia terv, teremtődött meg az országos energia-hálózat és az első nemzetközi energia-kooperáció, a villamosenergiaipar kutatóintézetének, tervező és beruházó szervezetének alapítása, irányvonalainak kijelölése, a hazai energiaszervezet kialakítása vezetése alatt történt.
- 1952-ben Zipernowsky díj.
- 1953-1959 az MTA Műszaki Tudományok Osztályának titkára volt.
- 1957-től a Villamosművek című tárgy előadója a Budapesti Műszaki Egyetemen.
- 1959-től tanszékvezető egyetemi tanár; közben folyamatosan a villamosenergia iparág szakmai tanácsadója.

Egyetemi tanári működése során a Villamosművek című tárgyat teljesen korszerűsítette és nemzetközi szintre emelte.

- 1965-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki, majd 1973-ban az Állami Díj II. fokozatával.
- Dékáni működése alatt kidolgozta a villamoskari oktatás új, többlépcsős rendszerét, amely a magyar szakemberképzés és a gyakorlat igényeit az eddigieknél hatékonyabban szolgálja.

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉGÉT

az a törekvés jellemzi, hogy nagy gyakorlati jelentőségű és gazdasági hasznu problémákat mély és új elméleti módszerekkel old meg.

Levelező taggá történt választása óta nagyfeszültségű hálózatok különböző jelenségei, pl. a vándorhullámokra vonatkozóan új számítástechnikai módszerekkel kezelhető modelleket dolgozott ki, amelyek a 750 kV-os szovjet-magyar távvezeték alapkérdéseinek megoldását tették lehetővé. Ez a vezeték az egész világon uttörő vállalkozás, aminek létrehozását a Geszti vezette csoport számításai nagymértékben segítették /lásd irodalom jegyzékben külön/.

Új matematikai modelleket dolgozott ki turbógenerátorok és azok szabályozásának, átmeneti jelenségek vizsgálatának, teljesítményfrekvencia szabályozásának és egyéb hálózati kérdéseknek megoldására. ehhez elkészítették az ország legnagyobb teljesítőképességű és legpontosabb analóg számítógépét.

A 2x3 fázisú nagyfeszültségű vezetékek optimális elrendezésére adott javaslatai a szovjet-magyar együttműködésben valósulnak meg.

A szigetelt fázisvezetőkre vonatkozó - levelező tagi székfoglalójában ismertetett - javaslatát angol-magyar együttműködésben kutatják és valósítják meg.

A villamoshálózatokra alkalmazott - társszerzőkkel írt - eredményeit a CIGRÉ 1972. évi konferenciáján publikálta, azóta a magyar hálózaton alkalmazzák.

Elsőként javasolta a turbinák vészleállítását a generátorteljesítmény hirtelen csökkenése esetén /Fast-valving, CIGRÉ-Study Committee előterjesztés/.

Számítástechnikai alkalmazásokra tovább fejlesztette a gráf-elmélet villamoshálózati interpretációit, elsősorban a Kron-féle munkák alapján.

Tudományos iskolateremtő munkája nyomán tanszékén öten lettek kandidátusok.

Irodalomjegyzék mellékelve.

TUDOMÁNPOLITIKAI TEVÉKENYSÉGE:

CIGRÉ /Conférence Internationale des Grands Réseaux Electrique á Haute Tension/ Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke 17 éve.

A CIGRÉ /Paris/ - Nemzetközi Igazgató Tanácsának tagja.

A PSCC /Power Systems Computation Conference/ /London/ magyar képviselője.

Az MTA Elektrotechnikai Bizottságának elnöke
a TMB-Energetikai Szakbizottságának elnöke
az MTA -OMFB Energetikai Bizottságának tagja
az Országos Energiapolitikai Tanács tagja
a MEE társelnöke
a BME Egyetemi Tanácsának tagja
a BME Egyetemi Tanács Tudomány s Bizottságának elnöke

Benedikt Ottó s.k.	Kovács K.Pál s.k.	Szigeti György s.k.
Szendy Károly s.k.	Lévai András s.k.	Vámos Tibor s.k.
Csáki Frigyes s.k.	Bognár s.k.	Gillemot László s.k.
Barta István s.k.	Kozma László s.k.	Heller László sk.
Lukács József s.k.		

J a v a s l a t

rendes tag választására

1. Javaslattevők neve: Bogárdi János, Major Máté a MTA rendes tagjai.
2. Javasolt személy neve, születési éve: KÉZDI ÁRPÁD, 1919.
3. Tudományos fokozata és megszerzésének éve: levelező tag, 1970.
4. Munkahelye, beosztása: Budapesti Műszaki Egyetem Geotechnikai Tanszéke, egyetemi tanár, tanszékvezető.
5. Szakterülete: Geotechnika
Kitüntetései:
 - Állami díj II.fokozat, 1966.
 - a Felsőoktatás Kiváló Dolgozója, 1953.
 - a Közlekedés Kiváló Dolgozója 1960. és 1974.
 - az Igazságügy Kiváló Dolgozója 1974.
 - Jáky díj, 1962.
6. Szakmai jellemzése és tudományos munkássága:

Kézdi Árpád a geotechnikának és ezen belül különösen a talajfizikának, földművek statikájának és szilárdságtanának egyik nemzetközi viszonylatban is elismert művelője. 1941 óta foglalkozik geotechnikai tanulmányokkal; ezóta összesen harminc könyve, illetve könyvrészlete és százhusz tanulmánya jelent meg magyar és számos idegen nyelven, folyóiratokban és konferencia-kiadványokban. Tevékenyen részt vesz a szakterület nemzetközi tudományos életében, számos nemzetközi konferencián volt főelőadó és vitavezető; 1973-ban a Nemzetközi Talajmechanikai és Alapozási Egyesület európai elnökhelyettesévé választották. A drezdai Technische Universität /1971/ és a bécsi Hochschule für Bodenkunde /1972/ tiszteletbeli doktora; a Deutsche Gesellschaft für Erd- und Grundbau tiszteletbeli tagja, a gdanski Hidrotechnikai Archivum tud. tanácsadó bizottságának tagja /1973/, az angol mérnökegyet tagja, a Problems of Geomechanics /Jereván/ tud. tanácsadó bizottságának tagja.

Egy évig volt az Egyesült Államokban /1963/64/, folytatott geotechnikai tanulmányokat, s tartott előadásokat. Hosszabb ideig vendégprofesszorként működött a drezdai műszaki egyetemen; a világ számos egyetemén - Perutól Japánig, Moszkvától Berkeley-ig - tartott előadásokat és előadássorozatotokat.

Tudományos eredményei főleg három területen jelentősek. Az első helyen említhetők meg talajfizikai kutatásai. A szemcsés közegeket mikromeritikus folyadékoknak tekinti, a három különböző halmazállapotú anyag részecskéinek diszperz keverékét a folyadékok törvényszerűségei alapján vizsgálja. Ezen az alapon számos jelenséget sikerült egységes alapon megmagyarázni és matematikailag leírni, így levezette az összenyomhatóság, a konszolidáció, a nyírószilárdság új törvényszerűségeit. Újabb vizsgálataiban a legtöbb jelenséget a talajt alkotó fázisok kölcsönös elmozdulásával írta le. Talajkeverékek, stabilizált talajok vizsgálatában a folyadék-analógia szintén nagyon hasznosnak bizonyult.

A munkásságának második nagyobb területe a földsztatika és a földnyomáselmélet. A földnyomáselmélet egyik alapegyenletére egyszerű, fizikailag jól értelmezhető levezetést adott; általánosította a Prandtl-féle közeg állékonysági vizsgálatát, kimutatta, hogy a merev falra ható földnyomás a falsúly függvénye, a rézsűállékonysági vizsgálatokba biztonsági tényező új fogalmazását vezette be, eljárásokat dolgozott ki felszínmozgások mechanikai vizsgálatára. Számos jelenséget modellkísérletek segítségével kutatott, ezek alapján számos megtámasztó szerkezet állékonysági vizsgálatára dolgozott ki eljárást.

Harmadikként alapozási kérdésekkel foglalkozott. Kidolgozta cölöpök terhelés alatti viselkedésének meghatározási módját, egy új surlódási törvény felhasználásával; elsőként mutatta ki, hogy cölöpcsoportok teherbírása nagyobb lehet, mint az egyes cölöpök teherbírásának összege; s számos egyéb alapozási problémával is foglalkozott, így számos eredeti megoldást dolgozott ki a feszültségeloszlás kérdésében.

Korábban jelentős részt tett ki kutatásaiban a talajstabilizáció vizsgálata; különösen részletesen foglalkozott a cementstabilizációval; az ilyen anyagból készült utburkolatok méretezésére új eljárást dolgozott ki.

Kutatási eredményeit cikkekben, könyvekben és előadásokban tette közzé. Könyvei közül kiemelhető a Springer-kiadónál megjelent Erddrucktheorien című műve; a magyarul, németül már megjelent és angolul is megjelenő /Elsevier/ Stabilizált földutak című könyv s a legújabban megjelent, talajfizikai kutatásait összefoglaló "Fragen der Bodenphysik" című mű /VII-Verlag, Düsseldorf/.

Külön kell megemlíteni tankönyv- és szakkönyv-író tevékenységét. Talajmechanika című tankönyve 1952-ben jelent meg első kiadásban; azóta négy magyarnyelvű kiadás mellett két német, egy angol és spanyol kiadás jelent meg, s jelenleg van munkában a négykötetes talajmechanikai kézikönyv negyedik kötetének moszkvai, orosznyelvű kiadása. A könyvről kivétel nélkül dicsérő és elismerő kritikák, ismertetések jelentek meg. Cikkeit a referálólapok rendszeresen ismertetik, munkáira a szakcikkék és könyvek állandóan hivatkoznak. Külön kiemelhető még az a két fejezet, melyet egy az U.S.A.-ban megjelent nagyszabású kézikönyv /Handbook of Foundation Engineering/ számára írt.

Kézdi Árpád oktatási tevékenysége több évtizedre tekint vissza. 1950 óta rendszeresen előadja a Talajmechanika és Földművek című tárgyat, megszervezte az építőmérnök hallgatók kötelező laboratóriumi

gyakorlatait, az építészmérnökhallgatók "Talajmechanika- és alapozás" oktatását. 1961-63-ban az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem oktatási, 1972-75 között a Budapesti Műszaki Egyetem tudományos rektorhelyettese volt.

Gyakorlati mérnöki munkájában is arra törekszik, hogy a tudományos eredményeket minél szélesebb körben alkalmazza. Számos hazai létesítmény talajvizsgálatát irányította, sok meghibásodott szerkezet és földmű vizsgálatát végezte el és dolgozta ki a javítás módját. Itt csak külföldi szakértői tevékenységét említjük meg: 1965-ben és 1969-ben a Standard Oil Company szakértőjeként egy-egy hónapig dolgozott Dallas, Texas-ban; szakértője volt több, Jugoszláviában épülő hid alapozásának /Novi Sad, Backa Palanka/ és a Fruska Gora-n átvezető ut állékony-sági kérdéseinek; szakértőként működött Sevilla-ban, a földalatti vasútvonal tervezésében, szakértői jelentéseket dolgozott ki egy Bratislava-ban működő kutatóintézet részére, jelenleg pedig, 1973. óta, az olasz közmunkügyi miniszter felkérésére tagja annak a zsűrinek, mely a pisai erde torony konszolidálásának megoldására kiírt pályázat pályaműveit elbírálja.

Számos nemzetközi konferencián vett részt s mindenütt aktívan közreműködött; felszólalt, jelentést készített vagy tanulmányt nyújtott be. Több száz tudományos előadást tartott. Sokszor tett tanulmányutat - így legutóbb Japánban - és folytatott szakmai tárgyalásokat.

7. Tudománypolitikai tevékenysége sokoldalú. A Magyar Tudományos Akadémia Talaj- és Kőzetmechanikai Bizottságának elnöke, a különböző szakmai bizottságokban 1952 óta rendszeresen, tevékenyen részt vesz. A Budapesten a MTA rendezésében 1960-ban és 1971-ben tartott talajmechanikai konferenciák rendezőbizottságának az elnöke volt. A Nemzetközi Talajmechanikai és Alapozási Egyesület magyar csoportjának elnöke; a Közlekedéstudományi Egyesület társelnöke, talajmechanikai szakosztályának elnöke, a Műszaki Tudomány, a Mélyépítéstudományi Szemle, a Periodica Polytechnica szerkesztőbizottságának tagja. A Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium tudományos tanácsának, a Vízügyi Műszaki Tanácsnak, a Felsőoktatási Kiadói Tanácsnak a tagja; számos alkalommal vett részt tudományos tervek megvitatásában és az OMF B munkájában.

Fentiek alapján ajánljuk rendes taggá való megválasztását.

Bogárdi János s.k.

Major Máté s.k.

A J Á N L Á S

akadémiai rendes tagságra

1. Javaslattevők neve: Bognár Géza akadémikus
Gesztí P. Ottó . . . lev. tag
Vámos Tibor . . . lev. tag
Csáki Frigyes lev. tag
Barta István lev. tag
2. Javasolt személy neve
születési éve KOZMA LÁSZLÓ, 1902.
3. Tudományos fokozata és
megszerzésének éve: akadémiai levelező tag,
1961.
4. Munkahelye, beosztása: nyugalmazott egyetemi tanár,
tanácsadó. BME Híradástechnikai
Elektronika Intézet
5. Szakterülete: híradástechnika, telefonköz-
pontok elmélete és tervezése
6. Szakmai jellemzése: 1.sz. melléklet.
7. Tudományos munkássága: akadémiai levelező taggá való
megválasztása óta, 1961-től
2.sz. melléklet
8. Tudománypolitikai tevé-
kenysége: A Műszaki Tudományok Osztályához
tartozó Távközlési Rendszerek
Bizottságának elnöke
9. Egyéb megjegyzések: 3.sz. melléklet /önéletrajz/

Budapest, 1975. november 9.

Bognár Géza s.k.

Gesztí P. Ottó s.k.

dr. Barta István s.k.

Vámos Tibor s.k.

dr. Csáki Frigyes s.k.

SZAKMAI TEVÉKENYSÉG

Kozma László első önálló munkáját, egy 21-állomásos közületi telefonközpont tervezését az Egyesült Izzóban, mint szerelő végezte 1924-ben. E munka sikerének alapján 1925-ben a gyár ösztöndíjat biztosított számára a brnoi egyetem elvégzésére, ahol 1930-ban elektromérnöki diplomát szerzett.

Mint mérnök, az antverpeni /Belgium/ Bell Telephone nevű gyárban helyezkedett el. Ez a gyár akkor Európa legnagyobb telefonközpontokat gyártó vállalata volt. Mindjárt a telefonfejlesztési osztályra került, majd 1933-tól a kutató részlegbe. Eleinte automatikus távhívó hálózatok fejlesztésével foglalkozott, majd új telefon rendszerek kutatási munkáiban vett részt. Mindezen munkáival kapcsolatban a gyár 27 olyan szabadalmat jelentett be, amelyen az ő neve szerepelt feltalálónaként. 1938-1941. években számítógépekkel foglalkozott és három - telefonközpontokban használt alkatrészekből - számítógép el is készült. Ezen munkájával kapcsolatban további 10 szabadalmi bejelentés történt, amelyeken az ő neve szerepelt egyedül vagy társakkal feltalálónaként. Ezek a szabadalmak akkoriban teljesen újszerűek, alapvető jellegűek voltak. A német csapatok megszállása után a számítógéppel való foglalkozás abba maradt és 1942-ben ő is kénytelen volt elhagyni Belgiumot.

A háború után a budapesti Standard Villamossági RT-nál helyezkedett el előbb, mint főmérnök, majd mint igazgató. Nem tért vissza Belgiumba, noha többször is hívták, mert a külföldön szerzett tudását itthon akarta felhasználni.

A felszabadulás után az első teendők közé tartozott a háboruban tönkrement telefonhálózatunk újjáépítése. Ezért az irányító tevékenységért 1948-ban a Kossuth-díj arany fokozatával tüntették ki.

Bármilyen fejlesztési tevékenység megindítása előtt fontos feladatának tartotta a gyári mérnökök továbbképzését; szakmai tanfolyamokat kezdett tartani 1946-tól kezdve.

1947-ben kezdett oktatni az akkor megalakult Esti Műszaki Főiskolán. Ugyancsak 1947-ben előadásokat tartott a Mérnöki Továbbképző Intézetben, amelynek anyaga könyv alakban is megjelent "Telefonközpontok fejlesztésének mérnöki problémái" címen.

1948-ban megalakult a Budapesti Műszaki Egyetemen a Vezetékes Híradástechnikai Tanszék, amelynek megszervezésében uttörő munkát végzett.

1949-ben nyilvános rendes egyetemi tanárnak nevezték ki a Vezetékes Híradástechnikai Tanszékre. Jegyzeteket adott ki telefontechnikai és logikai kapcsolástan témakörben.

1950 után nagyon aktuális volt a számítástechnikai oktatás felvétele a tananyagba. Akkor már a Logikai Kapcsolástan tárgyban szerepelt a számítógépek néhány alapáramköre. Minthogy akkor még szó sem lehetett számítógép beszerzéséről, és a magyar rádiócsövek nem voltak alkalmasak számítógépekben való felhasználásra, Kozma László elhatározta hogy megtervez egy tisztán jelfogókat tartalmazó számítógépet azzal a célkitűzéssel, hogy az oktatási feladatokra feleljen meg. A számítógépet - korábbi tapasztalataira alapozva - teljesen egyedül tervezte meg és azután részt vett a gép megépítésének irányításában és bejáratásában.

A számítógép több mint 2000 jelfogót tartalmazott. Egy nagy elektronikus számítógép tulajdonságaival rendelkezett, csak éppen egy nagyságrenddel lassabban működött. Az elvégzendő számítás programját egy lyukasztott lapon rögzítették, az adatokat egy írógép billentyűzetével adták be digitális számok formájában. A gép a kettes számrendszerben kalkulált és a konvertálást a két számrendszer között automatikusan maga végezte el. Az eredmény kiírása szintén automatikusan, egy írógépen történt meg.

A gép elkészülte után 12 évig segítette az oktatást. A lassu működés, amelyet még gombnyomásra bármikor le lehetett állítani, lehetővé tette, hogy a hallgatók vizuálisan is követhessék a logikai funkciókat. A diplomázók sokszor igénybe vették a gépet valamilyen számítás elvégzésére. Összesen több mint 100 program készült, amelyeket részben a hallgatók maguk készítettek el.

1960-tól 1963-ig a Villamosmérnöki Kar dékánja volt. Ezen idő alatt zajlott le az első oktatási reform, amelyben ő aktívan részt vett.

Tudományos cikkeinek és tanulmányainak száma: 46. Ezek a Híradástechnikában, az Acta Technica-ban, a Periodica Polytechnica-ban és más folyóiratokban jelentek meg. Egyetemi, szakmérnöki és Mérnöki Továbbképző jegyzeteinek száma: 8.

Számos előadást tartott külföldön: a Szovjetunióban, Csehszlovákiában, Kínában, Genfben; belföldön: a Magyar Tudományos Akadémián és a Híradástechnikai Tudományos Egyesületben.

Az általa vezetett tanszék fő kutatási területe az elektronikus telefonközpontok kutatása volt. Ennek keretében néhány alapvető vizsgálatot végzett. E téma keretében Kozma László megtervezett egy miniatürizált telefonközponti kapcsológépet.

Ugyancsak akadémiai támogatással megtervezett egy nyelvstatisztikai automatát, amelyet a tanszék megépített, majd átadta a Nyelvtudományi Intézetnek, ahol annak segítségével évekig végeztek statisztikai felméréseket a magyar nyelvről és egyes magyar írók nyelvi statisztikáiról.

Ipari megbízatás alapján a tanszék az ő irányításával és aktív közreműködésével kifejlesztett egy többszörös számlálási rendszert, amely a számláláson túlmenően alkalmas automatikus dijelszámolásra, azaz az adatoknak mágneses szalagon való rögzítésére és elektronikus számítógépen történő feldolgozására. Ez a megoldás szabadalomra be lett jelentve, amelyet a Találmányi Hivatal megadott Kozma László és Balogh Pál nevére.

Kidolgozta a Posta számára az új Ericsson típusu crossbar központok vizsgálati módszereit.

Irányításával a tanszék félvezető logikai kártyákat, vizsgáló automatákat, országos riasztóberendezéseket; javaslata alapján egy PCM tranzitálási rendszert fejlesztett ki.

Budapest, 1975. november 9.

ÖNÉLETRAJZ

Érettségiztem 1921-ben Szolnokon. A Műszaki Egyetemre nem vettek fel és ezért elmentem dolgozni az Egyesült Izzóba, ahol előbb villany- majd telefonszerelő voltam. 1925-ben ösztöndíjat biztosítottak számomra és ennek segítségével egyetemi tanulmányokat végezhettem el Brunóban /Csehszlovákiában!/. Villamosmérnöki diplomámat 1930 áprilisában kaptam meg.

Mint mérnök az Antwerpeni /Belgium/ Bell Telephone nevű nagyvállalatnál helyezkedtem el és az első években tervező-munkákkal bíztak meg. Ennek során részt vettem számos európai ország országos telefonhálózatának automatizálásában /Belgium, Hollandia, Svájc, Dánia, Olaszország, Magyarország/.

1934-től kezdve új telefonrendszerek kifejlesztésében vettem részt, majd 1938-tól kezdve elektromos számítógépekkel foglalkoztam. Mindezen munkákkal kapcsolatban a vállalat 37 olyan szabadalmat jelentett be, amelyen én egyedül szerepeltem feltalálóként, vagy pedig más kollegákkal együtt társszerzőként.

1940-ben a németek elfoglalták Belgiumot és 1942-ben kényszerítettek arra, hogy elhagyjam az országot és így kerültem haza 1942 végén. Különböző helyeken dolgoztam, migsem 1944-ben deportáltak, amelynek során elkerültem Mauthazenig. Innen szabadultam 1945 áprilisában és kerültem haza 1945 őszén hosszabb betegeskedés után.

Itthon a Standard Villamossági Rt-t /ma Beloiannisz Híradástechnikai Gyár/ előbb mint főmérnök, majd mint műszaki igazgató irányítottam a telefonközpontok újjáépítési munkáit és elindítottam új központok kifejlesztésének tevékenységét.

1948-ban kezdtem oktatni a Budapesti Műszaki Egyetemen és 1949-ben kineveztek tanszékvezető egyetemi tanárnak az újonnan felállított Vezetékes Híradástechnika Tanszék élére. Ettől kezdve ott dolgoztam 1973 január 1-i nyugdíjba menetelemig. Az egyetemen töltött idő alatt 1960-63 években Villamosmérnöki Kar dékánja voltam, majd az Egyetemi Tanács tagja.

1961-ben az Akadémia levelező tagja lettem és jelenleg a TRB-nek vagyok elnöke.

Az évek folyamán számos kitüntetésben részesültem. Így

1948-ban Kossuth-díj arany fokozata,
 1959-ben a Felsőoktatás Kiváló dolgozója,
 1960-ban Puskás Tivadar díj /METESZ/
 1962-ben és 1972-ben Munka Érdemrend arany fokozata,
 1972-ben a Budapesti Műszaki Egyetem 100 éves fennállása alkalmából kiadott emlékplakettet kaptam.

Először 1930-ban nősültem. E házasságból 2 leányom született, Dr. Kozma Kitty, 1930. jogász és Kozma Vera 1937, iparművész. Mindketten Budapesten élnek, és férjezettek. Első feleségem a világháború folyamán elpusztult és 1946 decemberben újból nősültem. Feleségem szül. Flórián Mária, foglalkozására nézve könyvelő, jelenleg nyugdíjban van.

B u d a p e s t , 1974. augusztus 9.

Dr. Kozma László s.k.
ny. egyetemi tanár

Ajánlás

Dr. Holló János egyetemi tanárnak, a MTA Központi Kémiai Kutató Intézet igazgatójának akadémiai rendes taggá választására.

Alulirottak javasoljuk, hogy a Kémiai Tudományok Osztálya tegyen előterjesztést Holló János egyetemi tanárnak, a MTA Központi Kémiai Kutatóintézete igazgatójának az MTA rendes taggá történő megválasztására, az 1967-ben levelező taggá történt választása óta elért tudományos eredményei alapján.

Holló János tudományos tevékenysége a természetes szerves alapanyagok elméleti ismereteire, a fermentációs folyamatok kinetikájára és a biológiai ipari folyamatok és műveletek tudományos hátterének vizsgálatára terjed ki. Levelező taggá választása óta különösen kiemelkedő tudományos-ipari alkotása a zöld növényben lévő valódi fehérje frakcióknak - aprítás és kipréselés után - rostmentes koncentrátum alakjában történő izolálása és a visszamaradó kisebb biológiai értékű anyagoknak, főként aminosavaknak mikrobiológiai úton értékes fehérjékké történő konvertálása.

Mindezeknek az eredményeknek az elérése csakis az eljárással kapcsolatos biológiai, kémiai és fizikai-kémiai problémák alapos vizsgálatával volt lehetséges.

Különösen kiemelkedő munkássága a poliszaharidok kutatásának területén. A keményítő bioszintézisével, az amilolízis kinetikájával kapcsolatos munkája széleskörű nemzetközi visszhangot váltott ki.

Az ipari mikrobiológia vonatkozásában a proteázoknak a tejiparban betöltött szerepével kapcsolatos vizsgálatait, egyes aminosavak mikrobiológiai szintézisét kívánjuk hangsúlyozni.

Új és jelentős eredményeket ért el az analitika területén is, így pl. lipidek kromatográfiás és spektroszkópiai vizsgálatával, bor illatanyagok gázkromatográfiájának kifejlesztésével.

Kiemelkedő Holló János oktatási tevékenysége, amelyet a Budapesti Műszaki Egyetemen végzett. Mint a KKKI igazgatója áldozatos tudományos szervező munkát végez számos más szaktevékenysége mellett.

Számos nemzetközi szervezet tagja. A Commission Internationale des Industries Agricoles et Alimentaires Tudományos Tanácsának elnöke 1969-től. Az ISO /Nemzetközi Szabványosító Szervezet/ összes mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek szabványosításával foglalkozó bizottságának elnöke 1971 óta. Tagja az International Society for Fat Research társaságnak, a Deutsche Gesellschaft der Fettwissenschaft-nak, az American Association of Cereal Chemists-nek, az American Oil Chemist' Society-nak, a New York-i Tudományos Akadémiának és az European Federation of Chemical Engineering, Food Committee-nek vezetőségi tagja. A IUPAC Fermentation Section titular tagja és az Oil and Fat Section nemzeti képviselője. Állandó ENSZ szakértő és több nemzetközi folyóirat szerkesztő bizottságának tagja.

Mindezek indokolják, hogy az Osztály javasolja a közgyűlésnek Holló János akadémiai rendes taggá választását.

Budapest, 1975. november 3.

Gerecs Árpád s.k.
akadémikus

Szántay Osaba s.k.
akadémikus

Korach Mór s.k.
akadémikus

Schay Géza s.k.
akadémikus

Csürös Zoltán s.k.
akadémikus

J A V A S L A T

Dr. Márta Ferenc egyetemi tanárnak, a MTA főtitkárának
akadémiai rendes taggá választására

Márta Ferencet az MTA Közgyűlése 1970-ben választotta meg levelező tagjául. Azóta eltelt idő alatt elért tudományos eredményei alapján javasolom, hogy a Kémiai Tudományok Osztálya tegyen előterjesztést Márta Ferenc levelező tag rendes taggá való megválasztására. Indokolásom a következőkben foglalható össze.

Márta Ferenc 1970 után is a gázreakciók kinetikájának vizsgálatára terén fejtette ki munkásságának zömét, abban a témakörben, amely kandidátusi, tudományok doktori disszertációjának is tárgya volt és amivel a levelező tagságot is kiérdemelte. Kutatási vonala tehát töretlenül fejlődött és fejlődik ma is. Fejlődését nemcsak az ideákra és a kísérleti eredmények analízisére értem, hanem a kísérleti technikára is. Kandidátusi disszertációjában a klasszikus nyomásméréssel követte a folyamatot, doktori disszertációjában már alkalmazta a gázkromatográfiai analízist, az utolsó évtizedben pedig még tovább lépett és reakciótermékeket tömegspektrométeresen is azonosítja. Emellett a fotokémiai hatásokat is felhasználja, ha az segít a mechanizmus felderítésében. Kutatásainak tárgya tehát az összetett folyamatok elemi reakcióinak megállapítása, ami minden reakciókinetikai kísérlet fő célja. Bár ennek a területnek más módszereit, mint a molekulásugár, lézer-technika stb., nem volt módjában bekapcsolni kutatásaiba, eredményeinek értékét csak emeli, hogy ezen körülményes és drága technikák nélkül is maradandó megállapításokat tett. Így megállapította, hogy a Rice-Herzfeld mechanizmus a szén-hidrogének bomlásában csak a bomlás néhány százalékos lejátszódásáig érvényes. A nagyobb konverzióknál a termékként képződő olefinek inhibíciós hatását kell figyelembe venni. Általános értelmezését adta a bomlási reakciók lán-

jellegének, kimutatva, hogy a bomlás során keletkező olefinek, valamint a rendszerhez adott egyéb inhibitorok azáltal fejtik ki hatásukat, hogy a láncfolytatási és letörési lépésekben résztvevő gyökök szerepét, reakcióképességét módosítják. Ettől függően változik a reakció sebessége és a reakcióban keletkező termékek eloszlása is. Ezzel leírta a kémizmusát annak a ténynek, hogy a láncreakciók sebessége nem növekszik határtalanul.

Másik tématerülete a folyadékfázisban lejátszódó autooxidációs folyamatok vizsgálata. Ezzel kapcsolatban az átmeneti fémsók és átmeneti fémkomplexek katalitikus hatását vizsgálta és sikerült összefüggést megállapítania a katalizátor elektronszerkezete és a katalizátor által kifejtett hatás között. A korábbi feltevésekkel szemben bebizonyította, hogy az átmeneti fémsók által kifejtett katalízis a katalizátor és a szerves peroxid révén kialakuló komplexnek tulajdonítható abból a szempontból, hogy ennek a komplexnek az elbomlása szolgáltatja a gyököket. Ezeket az eredményeket egyébként a Szovjet Tudományos Akadémia Kémiai-Fizikai Intézetében végzett vizsgálatok eredményei megerősítették.

Említésre érdemesek továbbá az elektrokémiai kinetikai kutatások területén, ezen belül a korrózió inhibíciójának tisztázásra vonatkozóan végzett vizsgálatainak eredményei is, amelyek többek között egy ipari eljárás kidolgozását lehetővé tették és amely szabadalmat is nyert. Eredményei nemcsak tudományos koncepcióját bizonyítják, hanem azt is, hogy a kutatómunkát igen magas szinten szervezni és irányítani képes. Egyébként ugyanez a megállapítás érvényes az egyetemi oktatói munkájára is.

Eddigi tudományos munkájának eredményeként monográfiát és kb. 70 tudományos dolgozatot publikált különböző nemzetközi folyóiratokban és több előadást tartott nemzetközi szimpóziumokon és kongresszusokon. Munkatársaival együtt végzett kutató munkájának értékét mutatja az a körülmény is, hogy az első nemzetközi gázkinetikai szimpóziumot 1969-ben Szegeden rendezték meg.

A szorosán vett kutató munkáján kívül igen széleskörű tevékeny-

séget fejtett ki a tudomány- és oktatáspolitikai terletén is. 1973-tól a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének tagja.

1962-től 1966-ig az MSZMP Egyetemi Bizottságának titkára, 1962-től az MSZMP Szeged Városi Bizottságának, 1966-tól a Végrehajtó Bizottságnak is tagja. 1970-ben az MSZMP Központi Bizottságának tagjává választották. 1975. május óta pedig az MTA főtitkára.

Különböző fórumokon számos előadást tartott és több cikket, tanulmányt írt az oktatás- és tudomáspolitikai különböző kérdéseiről szaklapokban és napilapokban.

Mindezek - véleményem szerint - elegendően inkolják, hogy a közgyűlés Márta Ferencet az Akadémia rendes tagjául megválassza.

Budapest, 1975. november 3.

Erdey-Grúz Tibor
akadémikus sk.

Szántay Csaba sk.
akadémikus

Korach Mór sk.
akadémikus

Szabó Zoltán
akadémikus sk.

Gerecs Árpád sk.
akadémikus

Schay Géza sk.
akadémikus

Tisztelt Akadémia!

Tisztelt Osztály!

Alulirottak javasoljuk Polinszky Károly levelező tagnak rendes taggá való megválasztását.

Polinszky Károly 1964-ben választották meg a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává. Tudományos munkásságának egyik területe: vegyipari eljárások gyakorlati és elméleti problémáinak feltárása, az így felmerült feladatok megoldása, új eljárások kidolgozása, valamint e kutatások folyamánaképp felmerült általános eljárástani és rendszerelméleti összefüggések kimunkálása. Ezek az eredmények kémiai tárgyú publikációkban /1/, szabadalmakban /2/, a vegyiparnak közvetlenül végzett kutatásokban /3/, Polinszky Károly által szerkesztett könyvekben /4/, kutatási irányító és segítő tevékenységének eredményei pedig munkatársainak kandidátusi vagy doktori disszertációiban jelentkeznek /5/.

Munkásságának másik területe a tudomány- és oktatáspolitikai, különös tekintettel a felsőoktatás fejlesztésére, a felsőoktatás céljainak, szerkezetének és módszereinek a kor igényeihez és a szocialista fejlődés irányaihoz való alkalmazására.

Minisztériumi irányító és vezető munkája mellett részt vállalt elsősorban a műszaki felsőoktatás és egyetemi kutatás vonatkozásában, a műszaki felsőoktatás strukturájának korszerűsítésében. Oktatási rendszerünk továbbfejlesztése terén a felsőfoku technikumok főiskolává szervezésében és a többfokozatu mérnökképzés koncepciójának kidolgozásában és bevezetésében fejtett ki jelentős tevékenységet.

Az oktatás-szervezés és a tudományszervezés területén kifejtett tevékenysége a gyakorlati munkálatok mellett említésre méltó elméleti eredményeket is hozott. Kifejtett munkássága tükröződik több jelentős előadásában, hazai és külföldi publikációban /6/. Tudományszervező és oktatás szervező munkássága önmagában is elismert eredményekhez vezetett. Polinszky Károly sokrétű munkásságára és eredményeire az alábbi életrajzi ismertetésben is rámutatunk.

Budapesten, 1922 március hó 19-én született. Édesapja, néhai dr. Polinszky Gyula, banktisztviselő volt.

Középiskolai tanulmányait a budapesti Eötvös József Főreáliskolában végezte, ugyanitt tett érettségi vizsgát.

1940-44-ig a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyész-mérnöki Karának hallgatója volt, és ott szerzett 1944-ben vegyész-mérnöki diplomát. Ugyanott gyakornok, majd tanársegéd, 1945-ben pedig adjunktus a Kémia Technológiai Tanszéken. 1948-ban egyetemi műszaki doktorátusi címet szerzett a bauxit kutatási eredményével. 1952-ben a Tudományos Minősítő Bizottság addigi tudományos eredményei elismeréseként a kémiai tudományok kandidátusi minpsitést ítélte meg számára. 1961-ben megvédte a kémiai tudományok doktori disszertációját, az anorganikus pigmentek kémiája és technológiája továbbfejlesztése terén kifejtett munkásságával.

1964-ben megválasztották a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává.

1949-ben megbízták az újonnan létesített Veszprémi Vegyipari Egyetem és a Nehézvegyipari Kutató Intézet megszervezésével. Lényegében egyfolytában 1963-ig különböző beosztásokban /docens, egyetemi tanár, igazgató, tanszékvezető, dékán, rektor/ dolgozott Veszprémben.

1953-54-ben, egyetemi tanári beosztása mellett, a Vegyipari Minisztérium Műszaki Fejlesztési Főosztályának a vezetője, majd az ebből alakult Nehézvegyipari Minisztérium Nehézvegyipari Iparigazgatóságának a vezetője volt addig, amíg 1954 októberében ismét megbízták a Veszprémi Vegyipari Egyetem dékáni, illetve rektori funkcióinak ellátásával.

1963-ban kinevezték a művelődésügyi miniszter helyettesévé, egyetemi tanári másodállása meghagyásával.

1961-től részt vett a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Kémiai Kutató Intézete megszervezésében, először mint az Intézet helyettes igazgatója, majd 1966-ban, Korach Mór akadémikus nyugállományba vonulásakor, mint az Intézet igazgatója. Ezzel egyidőben, mint egyetemi tanárt szabadságolták. 1971-ben további öt évre kapott a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Kémiai Kutató Intézete vezetésére igazgatói megbízást. Javaslatára ebben az időszakban hozták azt a határozatot, melynek értelmében az Intézetet Veszprémbe telepítik. Javaslatával nemcsak az egészséges decentralizálást tartotta szem előtt, hanem elősegítette, hogy Veszprémben - ahol már addig is erősen a vegyiparra irányított felsőoktatási és kutatási együttes alakult ki - a Magyar Tudományos Akadémia eme intézete révén közvetlen kapcsolatot hozzon létre az ottani oktatási-kutatási centrummal.

1974 májusában művelődésügyi miniszterré, majd a minisztérium átszervezésekor, 1974 július 1-től oktatási miniszterré választották meg.

Miniszteri megbízásával egyidőben lemondott a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Kémiai Kutató Intézete igazgatói tiszttségéről.

Az 1960-as évek végétől kezdve több kísérleti eredménye érett be, más munkákat pedig munkatársai fejeztek be, illetve vittek sikerre. Ebben az időszakban jött létre a kémiai technológiák, vegyipari műveletek, általában a műszaki kémia rendszerező, általános összefüggéseket vizsgáló és az egész területet felölelő legjelentősebb összefoglalása: A művelettani kutatás helyzete és fejlődése /amelyet Blickle Tiborral/ és a Műszaki Kémia általános technológiája /amelyet Korach Mórral állított össze./ Kísérleti eredményeinek egy részét ebben az időben rendezte sajtó alá és rögzítette szabadalmi bejelentésekben.

Több alkalommal részesült kormánykitüntetésben. 1961-ben a vegyész-mérnöki oktatás és kutatás terén elért eredményeiért Kossuth Díjat kapott. 1968-ban a Leningrádi Politechnikán diszdzoktorrá avatták.

1974-ben a "Pro Universitate Vespremiensi" aranyéremmel tüntették ki.

1948-óta MKP, illetve MSZMP tagja. Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége, valamint a Magyar Kémikusok Egyesülete elnökségének tagja.

Alulírott javaslattevők meggyőződése, hogy Polinszky Károlynak a fentiekben ismertetett és az /1/-/6/ alatti mellékletekkel is bemutatott kémiai-műszaki, valamint tudomány- és oktatáspolitikai gyakorlati és elméleti munkássága és eredményei messzemenően alátámasztják a már előljáróban megtett javaslatunkat nevezettnek rendes taggá való megválasztására.

Budapest, 1975. november 1.

Erdey-Gruz Tibor sk.
akadémikus

Gerecs Árpád sk.
akadémikus

Korach Mór sk.
akadémikus

Schay Géza sk.
akadémikus

Szántay Csaba sk.
akadémikus

Holló János sk.
akadémikus

Csürös Zoltán sk.
akadémikus

Vajta László sk.
akadémikus

/2/ S Z A B A D A L M A K

GÁZ-SZILÁRD FÁZISU ELJÁRÁSOK ÉS MŰVELETEK TERÜLETÉN

- 1./ NEMECZ E., UJHIDY A., POLINSZKY K., SZÉPVÖLGYI J., BORLAI O., KAPOLYI L., SZÉKELY T.: "Eljárás vízmentes alumínium /III/-klorid előállítására meghatározott, eredendően szén anyag tartalmu alapanyagból."

Magyar szabadalmi bejelentés /1973/. Külföldi bejelentések: USA, Dél-Afrika, India, Japán, Egyesült Királyság, Ausztrália, NSZK, Franciaország.

- 2./ NEMECZ E., UJHIDY A., POLINSZKY K., SZÉPVÖLGYI J., BORLAI O., SZABÓ L., RIEDERAUER SZ., SZÉKELY T.: "Eljárás vízmentes alumínium /III/-klorid előállítására alumíniumtartalmu nyersanyagból."

Magyar szabadalmi bejelentés /1973/. Külföldi bejelentés: USA

- 3./ NEMECZ E., UJHIDY A., POLINSZKY K., SZÉPVÖLGYI J., BORLAI O., SZÉKELY T., HAIMAN O., RIEDERAUER SZ.: "Eljárás vízmentes fémkloridoknak redukativ klórozással történő előállítására elsődlegesen gázfázisu redukálószer igénybevételével."

Magyar szabadalmi bejelentés /1974/.

- 4./ NEMECZ E., UJHIDY A., POLINSZKY K., SZÉPVÖLGYI J., BORLAI O., SZÉKELY T., HAIMAN O., RIEDERAUER SZ.: "Tökéletesített eljárás vízmentes fémkloridoknak redukativ klórozással történő előállítására".

FERMENTLEVEK FELTÁRÁSÁNAK INTENZIFIKÁLÁSA TERÉN;

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A GYÓGYSZERIPARRA

- 1./ FÜLÖP J., TÖRÖS R., SEITZ K., VAJDA T., POLINSZKY K.:
"Eljárás a metanobaktériumos fermentáció B₁₂ - vitamin
hozamának növelésére".

Magyar szabadlom, RI-523. Kőbányai Gyógyszerárugyár.
/1973/

- 2./ SZOTYORY L., UJHIDY A., POLINSZKY K., KISS Zné.,
KOVÁCS S.: "Eljárás B₁₂- vitamin kinyerésére."

Magyar szabadalmi bejelentés. Kőbányai Gyógyszerárugyár.

/3/ KUTATÁSI EREDMÉNYEK ALAPJÁN; IPARI MEGVÁLÓSÍTÁST

CÉLZÓ FONTOSABB MEGBIZÁSOK JEGYZÉKE

B₁₂ fermentációjának matematikai modellje. A fél-folyamatos termelés optimumszámítása.

Megbízó: Kőbányai Gyógyszerárugyár, 1972.

Vasszegény agyag és bauxit szakaszos fluidizációs klórozásának kutatása.

Megbízó: Tatabányai Szénbányák, 1972.

B₁₂ vitamin tartalmu fermentlevek, fermentlé sü-
ritmények nyers feldolgozásának /feltárás, szűrés/
korszerűsítése, illetve új technológiai kidolgozása.

Megbízó: Kőbányai Gyógyszerárugyár, 1973.

Szennyviz-iszap eredetű fehérjét, B₁₂ vitamint és
metánt termelő szeptikus fermentáció folyamatosítás-
nak elméleti vizsgálata.

Megbízó: Kőbányai Gyógyszerárugyár, 1973.

Aluminium-tartalmu ércek klórozásának kutatása laboratóriumi méretekben.

Megbizó: Tatabányai Szénbányák, 1973.

A szeptikus B_{12} fermentáció mikroorganizmus rendszerének elméleti vizsgálata a matematika eszközeivel.

Megbizó: Kőbányai Gyógyszerárugyár, 1973.

A B_{12} vitamin finomfeldolgozásának korszerűsítése, a vitamin veszteség csökkentése és a végtermék hatóanyagtartalmának növelése érdekében.

Megbizó: Kőbányai Gyógyszerárugyár, 1974.

A fermentlé feltárási technológiájának és a B_{12} vitamin finomfeldolgozásának továbbfejlesztése.

Megbizó: Kőbányai Gyógyszerárugyár, 1975.

B_{12} félfolyamatos és folyamatos fermentációjának matematikai modellje, több kölcsönhatásban álló baktériumtörzs figyelembevételével.

Megbizó: Kőbányai Gyógyszerárugyár, 1975.

J A V A S L A T

Dr. Pungor Ernő egyetemi tanárnak akadémiai rendes taggá választására

Pungor Ernőt, akkor a veszprémi Vegyipari Egyetem tanárát, az MTA közgyűlése 1967-ben választotta meg levelező tagjául. Azóta eltelt idő alatt elért tudományos eredményei alapján javaslom, hogy a Kémiai Tudományok Osztálya tegyen előterjesztést Pungor Ernő levelező tag rendes taggá való megválasztására. Indokolásom a következőkben foglalható össze.

Pungor Ernő már tudományos kutatási munkássága kezdetén az analitikai kémia műszeres módszerei felé fordult és ezen a területen levelező taggá történt megválasztása óta is újabb és szép eredményeket ért el. Tovább fejlesztette a lángfotometria elméletét és gyakorlatát, az atomabszorpciós módszert, de legnagyobb és nemzetközileg messzemenően elismert eredményt az ionszelektív membrán elektródok előállítására és alkalmazására terén ért el. Uttörő kezdeményezésének lendületét az idők folyamán csak növelte és az alkalmazást mind szélesebb területekre terjesztette ki. Új és új elektródjaival, mint az már lenni szokott, számos olyan analitikai problémát oldott meg, amely eredményeket ezek nélkül nem lehetett volna elérni. Mindez csak azáltal volt lehetséges, hogy állandóan fejlesztette a módszer elvi alapjait, amikor egyben újabb lehetőségeket is feltárt. Így ma már igen sok esetben helyettesíthetők a klasszikus analitikai eljárások az ionszelektív elektródok segítségével kivitelezett módszerekkel. Ezek gyakorlati jelentősége természetesen már ma is nagy, de emellett a tudományos alap kutatásba / egyensúlyok vizsgálata, reakciókinetikai folyamatos mérések / is bekapcsolhatók. Legnagyobb jelentőségük azonban a jövőben a technológiák automatizálása terén lesz, illetve már van ma is.

./.

Uj és jelentős eredményeket ért el Pungor Ernő a nem vi-
zes közegben lefolytatott módszereivel is, valamint bonyolult ana-
litikai rendszere paramétereinek meghatározásában.

Pungor Ernő érdeme, hogy a tanszéken előzőleg elindult
termoanalitikai vizsgálatokat tovább folytatták, a derivatográfot
számos irányba továbbfejlesztették.

Külön ki kell emelni Pungor Ernő oktatósi tevékenységét.
Ezt nemcsak a tanszéke keretében, hanem mint az exportáló magyar
ipar képviselője is végzi amellet, hogy a Budapesti Műszaki Egye-
tem Vegyészmérnöki Karának dékánja. Tudományszervező munkát, mint
szak- és adminisztratív bizottságok vezetője végez.

Mindezek - véleményem szerint - elegendően indokolják,
hogy a közgyűlés Pungor Ernő számára az akadémiai rendes tagságot
megszavazza.

Budapest, 1975. november 3.

Gerecs Árpád akadémikus sk.

Szabó Zoltán akadémikus sk.

Korach Mór akadémikus sk.

Szántay Csaba akadémikus sk.

Schay Géza akadémikus sk.

Holló János akadémikus sk.

J a v a s l a t

F A R K A S GÁBOR MTA levelező tagjának MTA rendes tagjává való választására

Alulírottak javasoljuk, hogy az MTA 1976.évi Közgyűlése válassza meg az MTA rendes tagjává Farkas Gábort, az MTA levelező tagját, az MTA Szegedi Biológiai Központ Növényélettani Intézetének igazgatóját.

Farkas Gábor 1925-ben született Budapesten. Egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte, ahol 1949-ben természetrajz/biológia/-kémia szakos tanári oklevelet szerzett. 1948-51-ben az ELTE Növényélettani Intézetében, 1951-57 között az MTA Mezőgazdasági Kutató Intézetében, majd 1962-ig a Növényvédelmi Kutató Intézetben dolgozott. 1962 óta vezeti az MTA növényélettani kutatásait, előbb mint tanszéki kutatócsoport vezető, 1970 óta pedig mint intézeti igazgató.

Szakmai fejlődését, látókörének szélességét nagymértékben elősegítették tanulmányutjai: 1957-58 Kanada; 1963 Centre National de Recherche Agronomique, Versailles; 1964-65 University of Wisconsin, Inst. of Biochemistry /USA/, majd 1969-ben a SzUTA Biokémiai Intézetében /Moszkva/ dolgozott mint vendégprofesszor. Előadó-körutat tartott az USA-ban, a Szovjetunióba, Nigériában és Indiában. 1973-ban Indiában mint UNDP szakértő működött. Résztvett számos kongresszuson és szimpozionon, több esetben mint meghívott előadó.

Farkas Gábor 1964-ben lett az MTA levelező tagja. 1970-ben a Német Természettudományi Akadémia /Leopoldina/ választotta tagjai közé.

Farkas Gábor munkásságát, a hazai és nemzetközi viszonylatban általánosan elismert tudományos eredményeken túlmenően, kiemelkedő kutatás és oktatásszervező képesség is jellemzi. Mint fiatal egyetemi tanársegéd újjászervezte és modern alapokra helyezte az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen a növényélettani gyakorlati oktatást. Az ő nevéhez fűződik a hazai növényi kórélettani iskola

megteremtése és akadémiai levelező taggá választása óta a növényi protoplaszt és virológiai kutatások megindítása, az MTA SzBK Növényélettani Intézetének megszervezése és modern kutatási profiljának kialakítása.

Tudományos munkásságának néhány kiemelkedő, nemzetközileg magasra értékelt eredményét kívánjuk megemlíteni.

Farkas Gábor mutatta ki a beteg növényi szövetekre jellemző enzimek változások jelentős részét és mutatott rá ezek fontosságára a beteg növény kóros életfolyamataiban és a betegséggel szembeni ellenállóságban. Nagyrészt az ő nevéhez fűződik a növényi nukleinsavbontó enzimek tulajdonságainak tisztázása és hormonális szabályozásának megismerése. Többek között izolált egy szövetöregedésre specifikus nukleázt, melyet a szövetöregedés és fiatalodás hormonpárja /abscizinsav-kinetin/ szabályoz. Jelentős eredményeket ért el a legújabban megindított kutatási területeken is, mint pl. a növényi virológiában, sejtgenetikai és differenciálódási kérdések megoldásában. Az e területeken bevezetett új módszerek a mezőgazdasági gyakorlat szempontjából is eredményesek.

Farkas Gábor levelező tag mindig résztvett oktatói és társadalmi munkában: speciálkollégiumot tart a JATE Természettudományi Karán és Növényi Anyagcsere Élettan c. könyve a tárgy kiemelkedő összefoglalása. Számos akadémiai bizottságban /botanikai, biokémiai speciális bizottságok/ működött ill. működik. Több évig volt elnöke a Biokémiai Bizottságnak és tagja volt a TMB Kisérleti Biológiai Szakbizottságának. Jelenleg az MTA Biológiai Osztályának elnökhelyettese és a Bioreguláció Kutatási Főirány koordináló tanácsának tagja.

Szerkesztőbizottsági tagja az Acta Botanica-nak, az Acta Microbiologica-nak, valamint a Plant Science Letters-nek és a FEBS Letters-nek.

Budapest, 1975. november 5.

Straub F. Brunó s.k.
akadémikus

Zólyomi Bálint s.k.
akadémikus

J a v a s l a t

T I G Y I JÓZSEF MTA levelező tagjának MTA rendes tagjává való választására

Tigyi József levelező tag /1967/, a Pécsi Orvostudományi Egyetemen a biofizika professzora és a MTA Biofizikai Kutatócsoport vezetője. Megválasztása óta egyre fokozódó intenzitással vesz részt a biofizika művelésében és szervezésében. Hazai és nemzetközi vonalon egyaránt kiemelkedő módon képviseli szűkebb tudományterületét a biofizikát és általában a biológiai tudományokat.

A vezetése alatt álló intézet kollektívájával együtt több jelentős új tudományos eredményt produkált az izombiofizika területén, különösen az izomingerület félvezető hipotézisének további kísérletes bizonyítása kérdésében. Az utóbbi években sikerült tökéletesíteniük mikrokalorimetriás módszerüket, melynek segítségével az izom-erőkifejtés energetikájának és termodinamikájának problematikáját folyamatosan vizsgálhatják. E kérdésben a SzUTA Biofizikai Intézetével is élénk tudományos együttműködést fejlesztett ki.

Folytatta a sugárbiofizikai vizsgálat irányát és a tritium - β -scintilláció módszerével megállapították néhány nyomelemnek sugárszenzibiláló hatását, mely a biológiai sugárhatás létrejötte szempontjából - különösen a kis dózisok esetén - jelent fontos felismerést.

Új irányzatként eredményesen foglalkozik a biológiailag fontos stabil szabad gyökök szintézisének elméleti és gyakorlati kérdésével.

Tudományszervező tevékenységét jól érzékeltetik az alábbi hazai és nemzetközi tudományos társaságokban betöltött funkciói: Az Egészségügyi Világszervezet Végrehajtó Tanácsának tagja 1972-75-ig, majd ennek alelnöke 1974-75-ben, a Nemzetközi Biofizikai Unió Tanácsának tagja 1972-től, és a szervezet Biofizikai Oktatási és Fejlesztési Bizottságának elnöke; a Nemzetközi Orvos-

fizikai Társaság Vezetőségének tagja 1964-től; a KGST Biofizikai Együtműködés Meghatalmazottak Tanácsának tagja, a Magyar Biofizikai Társaság elnöke.

Hazai oktatás szervezési eredményes munkásságát mutatja, hogy a Pécsi Orvostudományi Egyetemen 1967-1973-ig tudományos rektorhelyettes és 1973 óta rektor.

További társadalmi munkásságát jelzi, hogy 1948 óta párttag, a POTE-n alapszervi titkár 1959-63-ig, egyetemi pártszervezetben vb tag 1953-56, városi pb tag 1966-1970-ig, megyei pb tag 1970-től.

Mindezen kiemelkedő tudományos és tudományszervező tevékenysége alapján javasoljuk Tigyi József levelező tagot a MTA rendes tagságára.

Budapest, 1975. november

Donhoffer Szilárd s.k.
akadémikus

Ernst Jenő s.k.
akadémikus

J A V A S L A T

KOVÁCS ISTVÁN levelező tagnak rendes taggá választására.

Kovács István 54 éves /1921-ben született/, 1943-ban avatták az állam- és jogtudományok doktorává a debreceni egyetemen. 1943-tól a felszabadulásig ügyvédjelöltként működött, majd 1945-től 1951-ig a közigazgatásban dolgozott. Közigazgatási munkáját az Ideiglenes Nemzeti Kormány népjóléti minisztériumában kezdte Debrecenben, majd a Kormány Budapestre költözését követően Budapesten. 1947/48 folyamán Veszprém megye alispánjaként, ezután az MDP. Központi Vezetősége Közig.osztályának munkatársaként, végül a Belügyminisztérium tanulmányi és oktatási osztályának vezetőjeként teljesített szolgálatot. Közigazgatási pályafutása során jelentős részt vállalt a közigazgatás újjászervezésében, majd a szocialista típusú közigazgatás alapjainak lerakásában.

Már közigazgatási munkássága során érdeklődéssel fordult az állam- és jogtudományok elméleti kérdései felé. Első publikációi 1948. folyamán jelentek meg. 1950-ben meghívást kapott a Szegedi Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara államjogi tanszékének vezetésére. Ugyanide nevezték ki tanszékvezető egyetemi tanárrá 1954-ben. A Belügyminisztériumtól 1951-ben vált meg. 1951. őszétől látja el az MTA Állam- és Jogtudományi Intézete igazgatóhelyettesi teendőit. 1954-ben lett az állam- és jogtudományok kandidátusa. 1962-ben az állam- és jogtudományok doktora, 1965-től, azaz 10 éve a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

Főbb kutatási területei: az alkotmányfejlődés törvényszerűségei, a jogforrási rendszer alkotmányos alapjai, a közigazgatás alapintézményei, az alapvető állampolgári jogok államjogi vonatkozásai. Jelentősebb publikációi is e kutatási területekre esnek. Köztük több magyar és idegen nyelven megjelent könyv /az utóbbiak magyar és külföldi kiadóktól egyaránt/, nagyszámu elméleti igényű tanulmány tanúsítja tudományos munkásságának színvonalát és nemzetközi elismertségét. Munkásságát egyébként a csatolt publikációs jegyzék részleteiben is tükrözi.

A publikációk jegyzéke egyértelműen tanúsítja, hogy Kovács István munkássága szorosan összekapcsolódik a marxista-leninista elmélet alapján álló szocialista államjogtudomány fejlődésével. Tudományos tevékenysége a magyar államszervezet, ill. közigazgatás egy-egy intézményének, különösen a helyi igazgatás kérdéseinek vizsgálatával indult. Innen viszonylag hamar megtalálta az utat az államjog főkérdéseihez, nagy témáihoz. Azóta munkásságát az erős történeti megalapozottság, az állam- és jogtudományok nemzetközileg elismert eredményeinek figyelembevétele és felhasználása, az összehasonlító módszer tudatos alkalmazása jellemzi. Munkássága átfogja a burzsoá államjog intézményeinek kritikai elemzését is, legjelentősebb eredményeit azonban a szocialista állam- és jogfejlődés összehasonlító elemzésére támaszkodva érte el. Elsősorban ez alapozta meg kutatási eredményeinek nemzetközi megbecsültségét. Legújabb művei, a szocialista államjog elméletének területén munkásságának további elmélyülését mutatják.

Igen aktívan vesz részt az Akadémiára háruló tudomány-szervezési munkákban. Jelenleg "A közigazgatás fejlesztésének komplex tudományos vizsgálata" c. országos főirány Koordinációs Bizottságának elnöke. Nevéhez fűződik az említett főirány távlati koncepciójának kidolgozása. Jelentős érdemei vannak a főirány keretében folyó kutatások tudományos megalapozásában, szervezeti rendszerének kialakításában. A főirány keretében végzett kutatómunka eredményeit a folyó időszak feladatainak teljesítéséről szóló beszámolót értékelve az Akadémia Elnöksége, majd a Kormány Tudománypolitikai Bizottsága is elismerte. Egyébként más területeken is közreműködik az Akadémia testületi szerveinek munkájában. Így 1950. óta tagja az Akadémia Állam- és Jogtudományi Bizottságának. Elnöke az Igazgatástudományi Bizottságnak, tagja a Tudományos Minősítő Bizottságnak.

Külön is értékelendő az állam- és jogrendszer szocialista fejlődéséhez kapcsolódó törvényalkotáshoz való hozzájárulása. Általában részt vett az államjogi és államigazgatási jogi vonatkozású kódexek, törvénykönyvek előkészítésének munkálataiban,

az előkészítés munkálatainak elméleti megalapozásában. A legutóbbi évek törvényalkotását szem előtt tartva, különösen a harmadik tanácstörvény /1970. I.tv./, valamint az alkotmánymódosítás előkészítésében végzett munkásságának tudományos értékét kell aláhuzni.

Közéleti tevékenysége is szánotttevő. Alapító tagja volt a Közalkalmazottak Szakszervezetének. Jelenleg a Közalkalmazottak Szakszervezete Központi Vezetőségének és Elnökségének tagja. Létrejötté óta tagja a Magyar Jogász Szövetség Tudományos Bizottságának, elnöke a Szövetség államjogi szakosztályának. Tagja a Tanácsok tevékenységét koordináló Kormánybizottságnak. Több folyóirat szerkesztőbizottságának /Jogtudományi Közlöny, Állam és Igazgatás/ tagja.

Jelentős részt vállalt a szocialista jogi oktatás megszervezésében. 1954-56. között a Szegedi Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánja. Jelenleg is betölti ezt a funkciót 3. éve.

Kitüntetései: két ízben a Munka Érdemrend aranyfokozata /1955, 1969/; két ízben a Felsőoktatás Kiváló Dolgozója /1970, 1973/; Felszabadulási Emlékérem, a SZOT aranyjelvénye.

Budapest, 1975. november hó 17.

Szabó Imre s.k.
akadémikus

Eörsi Gyula s.k.
akadémikus

A J Á N L Á S

Dr.Osztrovszki György akadémiai rendes taggá választására

Dr.Osztrovszki György 1914.március 28-án született Kolozsvárott, iparos családban. Elemi és középiskolai tanulmányainak elvégzése után egyetemi tanulmányait a Kolozsvári Tudomány Egyetem Kémia Szakán kezdte. 1932 óta párttag. 1934.nyáron a "Magyar Dolgozók Szövetsége" szervezése miatt letartóztatták Aradon. Tanulmányait a Bukaresti Műszaki Egyetemen folytatta, ahol vegyészmérnöki oklevelet szerzett jeles minősítéssel.

1940 őszétől a Magyar Állami Kőszénbányák tatabányai alumíniumkohójában előbb üzemmérnöki majd üzemvezetőhelyettesi beosztásban dolgozott. A vállalat kiküldetésében, magyar állami ösztöndíjjal 5 szemeszteren keresztül a Berlin Charlottenburgi Műegyetem Műszaki Elektrokémiai Tanszékén készítette tudományos munkáját az olvadékok elektrokémiája tárgykörében /anód-effektus/.

Tanulmányutja után a tatabányai alumíniumkohóban több munkásakció szervezésében vett részt a telep felszabadulásáig. Az államosítás után Tatabánya minisztori biztosa, majd megbízzák a Magyar Állami Szénbányák igazgatásával. 1949-től 1950 májusáig a Nehézipari Minisztériumban a bánya-energiaipar és alapanyagok területén csoportfőnök. 1950 májusától 1953-ig az Országos Tervhivatal elnökhelyettese.

1949-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választja, s a Műszaki Tudományok Osztályának tagjaként működik, a IX.Osztály megalakulásáig 1951-től 1955-ig a MTESZ elnöke.

1953-ban a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárává választják, ahol tudománypolitikai és tudományszervezési feladatokkal foglalkozott. 1955 májusában a Magyar Népköztársaság KGST képviselője helyettesének nevezik ki, s e feladatát Moszkvában 1960. december 31-ig látja el. Egyik legfontosabb feladata lehetővé tenni a magyar fűtőanyag és nyersanyagbázis kiszélesítését. 1961. január 1-től ismét az Országos Tervhivatal elnökének helyettese a nehézipar, építőipar és kulturális területen. 1962-ben az OMF elnökségének tagja, majd 1964 májusától az OMF elnökhelyettese.

1966-ban címzetes egyetemi tanár lett a BME Kémiai Technológiai Tanszékén, ahol a Vegyipari nyersanyagok című tárgyat adja elő megszakítás nélkül. Tantárgya keretében megvalósította a kiscsoportos foglalkozásokat, ahol egy-egy részterületről a hallgatók tartanak beszámolókat.

1967. áprilistól 1970. szeptemberéig ismét Moszkvában dolgozik, mint a KGST titkárának helyettese. Tevékenysége a Vegyipari, Színes- és Vaskohászati, továbbá az Atomenergetikai Állandó Bizottságok területére terjedt ki. OMF elnökhelyettesi teendői mellett 1970-ben az Országos Atomenergia Bizottság elnökévé, továbbá a KGST Tudományos és Műszaki Együttműködési Bizottság alelnökévé nevezték ki.

Jelenleg az Országos Ösztöndíj Tanács elnökhelyettese, a Műszaki Kutatásokat Koordináló Tanács tagja, és a TIT alelnöke.

Az MTA Ipargazdasági Bizottságában a bizottság megalakulása óta részt vett. Hevesi Gyula akadémikus halála után a Bizottság elnöki teendőit látta el, nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel.

Munkásságáért 1949-ben és 1950-ben a Magyar Népköztársaság Érdemrend V. fokozatát, 1963-ban Munka Érdemrendet, ugyanennek

a kitüntetésnek ezüst fokozatát 1965-ben, arany fokozatát két ízben, 1970-ben és 1973-ban nyerte el. 1967-ben a Szocialista Hazáért Érdemrenddel tüntették ki.

Osztrovszki György egyik legkiemelkedőbb munkája az 1962-ben aláírt magyar-szovjet timföld-aluminium egyezmény lehetőségének felvetése és tudományos megalapozásában való aktív részvétele. Figyelemmel az ország energiahordozó szegénységére már 1949 óta folytak kísérletek a külföldi olcsóbb energia alapján való aluminium kohósításra. Ezen tevékenység legfontosabb közbelső állomásait az 1951-ben megkötött magyar-csehszlovák timföld-energia egyezmény, majd pedig az 1960-ban megkötött magyar-lengyel timföld-aluminium egyezmény fémjelzi.

Ezen - a szocialista integráció vonatkozásában uttörő jellegű - megállapodások révén Magyarország az iparilag fontos nyersanyagok közül kiemelkedően aluminiumból vált a legjobban ellátottá, különösen a magyar-szovjet együttműködés megvalósulása után.

Az említett egyezmények az ötvenes évektől 30 év távlatában mintegy 4 millió tonna magyar timföld elektrolizálását tették lehetővé - olcsó áramköltségű - főleg volgai vízerőművekre települt aluminiumkohókban.

Ezzel megszűnt a hazai bauxit gazdaság és energia-szegénység közötti ellentmondás és a magyar ipar mintegy 2 millió tonna aluminium nyersfémhez jut, ami a magyar aluminiumfeldolgozó ipar fejlesztéséhez a fémházist alapjában biztosítja.

A timföld-aluminium-energia egyezmények keretében létesült az első 220 kV-os államközi Csehszlovák-Magyar energia együttműködés is, amely alapját képezte a 60-as években kiépült KGST egységes energia rendszernek.

Osztrovszki György koncepciózus, tudományos értékű több évtizedes tevékenységével rendkívüli érdemeket szerzett a magyar

népgazdaság fejlesztésében.

A magyar-szovjet együttműködésben kifejtett munkásságáért a Szovjetunió Elnöki Tanácsa "Vörös Zászló Érdemrend" kitüntetésben részesítette 1975-ben.

Mindezek alapján javaslatot teszünk dr.Osztrovszki György akadémiai levelező tagnak rendes taggá választására.

Budapest, 1975. november

Friss István sk.

Eörsi Gyula sk.

J a v a s l a t
akadémiai rendes tagságra

Dr.Fülöp Józsefet - akit a MTA 1967. évi közgyűlése választott levelező tagjai sorába - a következő indokok alapján javasoljuk az Akadémia rendes tagjaként megválasztani:

Tudományos és tudománypolitikai munkásságát illetően levelező taggá történt megválasztása óta eltelt 8 év alatt elkészített 46 publikációja önmagában is nagy aktivitást jelent. Ezek között a mediterrán mezozoikum alapvető kérdéseit a tatari mezozoós alaphegységrogók példáján szemléltető monográfia is szerepel. Átfogó tudományos helyzetkép és összesítő tudománytörténeti értékelés - a földtani kutatás magyarországi története, perspektívái és időszakos feladatai - számos tanulmányának tárgyát képezik. Több összefoglalást írt a magyarországi jura és krétaidőszaki képződményekről. Különösen a rétegtan, az üledékföldtan, a földtani térképezés, valamint a gyakorlati irányú földtani kutatás elvi és módszertani kérdései foglalkoztatták. Érdeklődésének széles skáláját jelzik a földtan és a régészet határterületétől a ritkafémek tudományos és gyakorlati problémaköréig terjedő publikációk.

Tudományszervező tevékenysége igen széleskörű és a hazai földtani kutatás számos területén meghatározó jelentőségű. Esetenként figyelemreméltó nemzetközi hatása. 1969-ben a Földtani Intézet centenáriuma alkalmából nemzetközi tudományos rendezvények egész sorát szervezte meg és vezette le, amelyeken 47 országból 600-nál több külföldi szakember vett részt. 1971-ben tiszteleti taggá választotta a Magyar Geofizikusok Egyesülete, majd a Magyar Földrajzi Társaság. A Magyarhoni Földtani Társulat Szabó József emlékéremmel tüntette ki.

1975-ben, fennállásának 125. évi jubileumán, tiszteleti taggá választotta az osztrák Földtani Intézet. 1970-től egyetemi tanárként a geológusképzés legátfogóbb tárgyköréből, Magyarország földtanából tart rendszeres előadássorozatot. Kutatócsoportjának fiatal szakemberei figyelemreméltó tudományos eredményeket érnek el, többen akadémiai és földtani társulati díjban részesültek. A ré-

tegtan nemzetközi jelentőségű új célkitűzéseinek intenzív hazai művelésére 1973-ban létrehozta a Magyar Rétegtani Bizottságot, amely elkészítette a Lexic Stratigraphic Hongrie korszerű új kiadását és a földtani kutatás elvi-módszertani alapjául szolgáló Rétegtani Irányelvek-et. Számos közérdekű tudományos és társadalmi feladatban vállalt aktív szerepet.

Sopron, 1975. október 31.

Dr. Vendel Miklós s.k.
akadémikus

Dr. Tárczy-Hornoch Antal s.k.
akadémikus

J a v a s l a t
akadémiai rendes tagságra.

Az 1976. évi tagválasztásokkal kapcsolatban rendes taggá való megválasztásra előterjesztjük Hazay István akadémikus levelező tagot, a magyar geodéziai tudománynak nemzetközileg is elismert és nagyrabecsült tagját. Nemzetközi tudományos tevékenységének bizonyítékait már a levelező taggá való megválasztása alkalmával benyújtott előterjesztésben kiemeltük. Ez azóta csak fokozódott és ebben az évben avatta tiszteletbeli doktorává a Budapesti Műszaki Egyetem, miután előzőleg 1972-ben az Egyetem emlékéremmel tüntette ki.

1970-ben megjelent angol nyelvű "Adjusting calculations in surveying" című kiegyenlítőszámítással foglalkozó könyvről a nemzetközi szakirodalom igen elismerően legalább 20 könyvismertetésben számolt be, a legkülönbözőbb baráti, semleges és nyugati országokban. A görög mérnök egyesület megszerezte a görög kiadás jogát és a könyv 1976-ban megjelenik Athénban.

Hazay akadémikus változatlanul igen aktívan működő tagja tudományágának, amit a levelező taggá 1967-ben való megválasztása óta megjelent munkáinak mellékelte jegyzéke is bizonyít. Munkáival a társadalmi igényt messzemenően kielégíti, hiszen a geodéziának korszerűsítése igen fontos országos érdek is.

Tudományos és társadalmi életünknek igen aktív tagja, így Akadémiánk Geodéziai Tudományos Bizottságának elnöke, az OFTH Geodéziai Bizottságának tagja, valamint a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület társelnöke és ennek a keretében is igen értékes társadalmi munkát végez. Tagja a Geodézia és Kartográfia Szerkesztőbizottságának is.

1967. óta megjelent munkáinak jegyzékét csatoljuk.
Sopron, 1975. november 27.

Dr. Homoródi Lajos s.k.
akadémiai lev. tag

Dr. Tárczy-Hornoch Antal s.k.
akadémiai r. tag

J a v a s l a t
akadémiai rendes tagságra

Pécsi Márton osztályelnök helyett az Akadémia 1965-ben választotta levelező tagjává. Pécsi Márton azóta is rendkívül nagy volumenű és értékes kutatói és tudományos szervezői, illetve tudománypolitikai munkát végez.

Az utóbbi évtized egyik állandó kutatási témája: a löszök litológiai és genetikai típusainak jellemzése, térképezése rétegtani és abszolút kronológiai tagolásuk. E témákban elért eredményeivel, és a kutatás-módszertani elvek kidolgozásával nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi tudományos körök elismerését is elnyerte. A löszkutatásban, a geomorfológiai térképezés és az alkalmazott geomorfológia terén elért eredményei és több módszere iránymutatóan befolyásolta a nemzetközi szakkörök munkáját is.

Hazai földrajzi intézmények körében megszervezte az ország részletes és áttekintő geomorfológiai térképezését. Másfél évtizedes kollektív munkával kialakította a geomorfológiai térképezés elvét, módszertani gyakorlatát és megszerkesztette az ország áttekintő geomorfológiai térképét /1972/. E tapasztalatokat felhasználva az elmúlt öt évben, nemzetközi együttműködés keretében a Kárpát-Balkán térség egymilliós léptékű geomorfológiai térképét is elkészítette, mely tartalmilag és módszertanilag Európa geomorfológiai térképének elkészítéséhez is uttörő munkául szolgál.

Több, mint egy évtizede vezetője "Magyarország tájféldrajza" monográfia sorozatot elkészítő, földtudományi szakemberekből álló munkaközösségnek. A monografikus feldolgozás kezdetén előrebocsátott koncepcióját, a makro- és mezoregionális tájértékelést /Dunai-Alföld, Tiszai-Alföld, Kisalföld, és Nyugatmagyarország I.-III. kötet/, a tudományos módszerek újabb fejlődését és a társadalmi igényt /területfejlesztés, környezetvédelem/ figyelembe véve, a környezet természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, folyamatainak komplex vizsgálatává szélesítette /Dél-Dunántul integrált környezet potenciáljának értékelése IV-V. kötet szerkesztés alatt/.

Az említett kutatási programok, mint új irányzatok kifejlesztésével a hazai szakterület kutatási szemlélete lényegesen kibővült, vizsgálódásában analitikusabbá, tárgyában és feldolgozásában komplexebbé vált. Ez uton nyilvánult meg az a törekvése is, hogy a földrajzi eredmények és integrált információk a társadalmi tudományok és a gyakorlat számára közvetlenebb uton hasznosuljanak.

Magyarországon publikált tudományos műveinek száma meghaladja a százat, /levelező taggá választása óta 62/, e mellett külföldi folyóiratokban, könyvekben 51 tanulmányát közölték /levelező taggá választása óta 41/. Hazai és külföldi publikációinak túlnyomó részét több idegen folyóirat referálta, dokumentálta, könyveiről számos elismerő kritika jelent meg.

Igen sok kitüntetés, elismerés - hazai és külföldi - fémjelzi munkásságát. /lásd melléklet/.
Budapest, 1975. december 2.

Dr. Béll Béla sk.
levelező tag

Dr. Szádeczky-Kardoss Elemér sk.
akadémikus 231

I. Állami és akadémiai kitüntetések

1. Szocialista Munkáért Érdemérem /1960/
2. Lóczy Lajos emlékérem /1971/
3. Munka Érdemrend arany fokozata /1973/
4. Nívó Díj /1973/
5. A térképészet kiváló dolgozója kitüntetés /1974/
6. Állami Díj II.fokozat /1975/.

2. Tudományos intézmények ill. társaságok kitüntetése,
tagsága

1. Eötvös Loránd Egyetem címzetes egyetemi tanár /1966/
2. MÁFI centenárium emléklap /1969/
3. Egyetemi Földrajzi Oktatás centenárium emléklap /1970/
4. Magyar Földrajzi Társaság centenárium emléklap /1971/
5. International Union for Quaternary Research /INQUA/ emléklap /1973/
6. Az Olasz Földrajzi Társaság levelező tagja /1964/
7. A Müncheni Földrajzi Társaság levelező tagja /1969/
8. A Szovjetunió Földrajzi Társasága tiszteletbeli tagja /1970/
9. Az Osztrák Földrajzi Társaság tiszteletbeli tagja /1971/
10. A Magyar Földrajzi Társaság társelnöke /1973/
11. Az Amerikai Földrajzi Társaság tiszteletbeli tagja /1975/

3. Akadémiai szervezetek, bizottságok

1. Az MTA Föld- és Bányászati Tudományok Osztálya oszt. elnök h.
2. A Tudomány és Technika társadalmi hatásával foglalkozó Elnökségi Bizottság
3. MTA Földrajzi Tudományos Bizottság
4. A közigazgatás fejlesztésének komplex tudományos vizsgálata c. téma Koordináló Tanácsának tagja
5. Az Akadémia Központi Hivatala Könyvtári Bizottságának tagja
6. "Az ember természeti környezetének védelme /Bioszféra/" c. témák Koordináló Tanácsának tagja

7. "Az ország természeti erőforrásainak kutatása és feltárása"
c. téma Koordináló Tanácsának elnöke
8. Az Oktatásügyi Min.Fölldr. Szakbizottságának tagja
9. IGU Magyar Nemzeti Bizottság elnöke
10. INQUA Magyar Nemzeti Bizottság elnöke
11. Természetvédelmi Tanács tagja
12. Akadémiai Kiadói Tanács tagja
13. OFTH Földrajzinév Bizottság tagja
14. Balatoni Intéző Bizottság tagja
15. Nemzetközi Hidrológiai Decennium MNB tagja
16. "Ember és környezete" Nemzetközi Program MNB tagja
17. Geodynamics Project MNB tagja

4. Nemzetközi Uniók bizottságaiban

1. Az IGU Working Group of Applied Geomorphology vezetője /1973/
2. Az INQUA Paleopedológiai Munkabizottsága tagja
3. Az INQUA Paleogeográfiai Munkabizottsága lev.tagja
4. Az INQUA "Löss-Komisszió"-jának tagja
5. Az INQUA "Present Day" Komisszió tagja
6. A Kárpát-Balkán Geomorfológiai Komisszió alelnöke
7. A Kárpát-Balkán Geomorfológiai Térképezési Munkacsoport vezetője

5. Folyóirat szerkesztés

1. "Studies in Geography in Hungary" tudományos könyvsorozat
főszerk.
2. Földrajzi Közlemények folyóirat főszerkesztője
3. Földrajzi Tanulmányok főszerk.

- . -

J a v a s l a t
akadémiai rendes tagságra.

Dr.Tarján Gusztáv 1907. március 16.-án Sopronban született, iskoláit is itt végezte. 1929-ben bányamérnöki oklevelet szerzett, 1938-ban műszaki doktorrá avatták, 1951-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. 1950-ben és 1953-ban II.fokozatu Kossuth-díjjal, 1953-ban Murka Érdemrenddel tüntették ki.

1929-től 1938-ig a soproni Bánya-. Kohó- és Erdőmérnöki Főiskola, majd Műegyetemi Kar Érc- és Szénelőkészítéstani Tanszéken napidijas, majd tanársegéd, 1939-41.-ig az Állami Ércbányászat csucsomai antimonbányáján mérnök, majd üzemvezető főmérnök, 1941 őszétől az Ásványelőkészítési Tanszéken tanszékvezető intézeti, majd egyetemi tanár.

Több ízben járt külföldön, részben tudományos kongresszusokon, ill. konferenciákon /1957 Stockholm, 1957 Ostrava, 1958. Liege, 1960. London, 1960. Plovdiv, 1963. Cannes, 1968.Leningrad, 1970. Praha, 1970. Bor, hat ízben /1961,1962, 1964, 1965, 1966, 1969/ Freiberg, két ízben Moszkva, ahol előadást tartott, vagy fel-szólalt, részben KGST-üléseken /Bukarest, Leipzig, Moszkva/, részben külkereskedelmi szervek felkérésére/1955-ben 3 hónapig Kinában, ahol 10 szakmai előadást is tartott - ezek külön kötetben kinaiul nyomtatásban is megjelentek - 1963-ban 1 hónapig Indiában, 1965-ben és 1969-ben 1-1 hétig Ausztriában, 1967-ben 1 hétig a SZU-ban, 1969-ben Csehszlovákiában, 1970-ben Görögországban és Jugoszláviában.

Tarján Gusztáv munkásságára kiterjedt nemzetközi irodalom hivatkozik, tehát igen nagy tudományos tekintélynek örvend nemzetközi vonatkozásban is.

Tarján Gusztávnak levelező taggá való megválasztása óta megjelent munkáinak jegyzéke mellékelve.

Nyomatékosan ki szeretném emelni, hogy ezek nem tartalmazzák a levelező taggá választása előtt megjelent nagyszámu munkáit. Sopron, 1975. december 1.

Dr.Tárczy-Hornoch Antal s.k.
akadémikus